

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**НАУКА, ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО В ХХІ СТОЛІТТІ:
НАУКОВІ ІДЕЇ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

**SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY IN THE XXI CENTURY:
SCIENTIFIC IDEAS AND IMPLEMENTATION MECHANISMS**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**19 листопада 2022 р.
November 19, 2022**

**м. Кропивницький, Україна
Kropyvnytskyi, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**НАУКА, ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО
В XXI СТОЛІТТІ: НАУКОВІ ІДЕЇ ТА
МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

**SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY
IN THE XXI CENTURY: SCIENTIFIC IDEAS AND
IMPLEMENTATION MECHANISMS**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**19 листопада 2022 р.
November 19, 2022**

**м. Кропивницький, Україна
Kropyvnytskyi, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Наука, освіта та суспільство в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 19 листопада 2022 р.): у 2 ч. Кропивницький: ЦФЕНД, 2022. Ч. 2. 55 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Наука, освіта та суспільство в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації» з:

Буковинський державний медичний університет
Відокремлений структурний підрозділ «Заліщицький фаховий коледж імені Є. Храпливого Національного університету біоресурсів і природокористування України»
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Вінницький національний аграрний університет
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ВСП «Криворізьке відділення післядипломної освіти молодших медичних та фармацевтичних спеціалістів» КП «ОЦГЗ» ДОР»
Донецький державний університет внутрішніх справ
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Запорізький національний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Київський національний університет будівництва і архітектури
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
КНП «Одеський регіональний клінічний протипухлинний центр» ООР
Криворізький державний педагогічний університет
Криворізький лицей № 113 Криворізької міської ради
Лицей № 100 «Поділ» м. Київ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львівський національний університет природокористування
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Міжнародний гуманітарний університет
Національне агентство кваліфікацій
Національний авіаційний університет
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет водного господарства та природокористування
Національний університет харчових технологій
Одеський національний медичний університет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Сумський національний аграрний університет
Ужгородський національний університет

**Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Наука, освіта та суспільство в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації»**

**Українська інженерно-педагогічна академія
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Університет Ушинського
Харківський національний університет внутрішніх справ
Черкаський державний бізнес-коледж**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань науки, освіти та суспільства.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: педагогічних наук; економічних наук; юридичних наук; психологічних наук; медичних наук; технічних наук; історичних наук; національної безпеки; політичних наук; державного управління; соціальних комунікацій.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ SECTION 3. ECONOMIC SCIENCES	7
<i>Кіпоренко С. С.</i> РОЗВИТОК ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ	7
<i>Визнюк У. П.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	8
<i>Волкова В. В., Залізник Д. С.</i> МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ	10
<i>Долішня Т. І., Озар Т. С.</i> ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДЕБИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: МЕТА, ОБ'ЄКТИ І ЗАВДАННЯ.....	12
<i>Колотило П. С.</i> ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	14
<i>Кузьміна В. О.</i> АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПЕРВИННОГО РИНКУ ОВДП УКРАЇНИ.....	16
<i>Okhota Yu.</i> PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF BIOENERGY IN UKRAINE BASED ON THE USE OF BIOMASS	17
<i>Попіль О. М.</i> ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ	20
<i>Чобіток В. І., Верета Н. С., Кузнецова А. А.</i> МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ ЯК МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	22
СЕКЦІЯ 4. ЮРИДИЧНІ НАУКИ SECTION 4. LEGAL SCIENCES	24
<i>Руданецька О. С.</i> ПРАКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ	24
<i>Сиром'ятнікова М. С.</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	25
<i>Пилипенко Д. О.</i> ПУБЛІЧНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА.....	27

СЕКЦІЯ 5. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ SECTION 5. PSYCHOLOGICAL SCIENCES	29
<i>Дуб В. Г.</i> АКСІОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	29
<i>Поздєєва А. П.</i> СЕЗОННА ДЕПРЕСІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	30
<i>Поспелова І. Д., Колеснікова А. П.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНІК ДЛЯ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ОСОБИСТОСТІ	32
<i>Бахвалова А. В.</i> ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИМИ ЯКОСТЯМИ СУБ'ЄКТА ДІЯЛЬНОСТІ	35
СЕКЦІЯ 6. МЕДИЧНІ НАУКИ SECTION 6. MEDICAL SCIENCES	37
<i>Полясний В. О., Машуков А. О., Браїловська В. В.</i> МАКРО- ТА МІКРОСКОПІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОЛОРЕКТАЛЬНОГО РАКУ	37
<i>Казанцева Т. В., Білецький С. В.</i> ВИРАЖЕНІСТЬ МЕТАБОЛІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ХВОРИХ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ КОМОРБІДНУ З ІШЕМІЧНОЮ ХВОРОБОЮ СЕРЦЯ ТА ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ТИПУ 2 ЗАЛЕЖНО ВІД ІНДЕКСУ МАСИ ТІЛА	39
СЕКЦІЯ 7. ІСТОРИЧНІ НАУКИ SECTION 7. HISTORICAL SCIENCES	41
<i>Ждамарова А. В.</i> ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АРАБСЬКИХ КРАЇНАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	41
<i>Богатчук С. С.</i> Г. СОКОВОРОДА – ПЕДАГОГ, МИСЛИТЕЛЬ, ТВОРЕЦЬ	43
СЕКЦІЯ 8. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА SECTION 8. NATIONAL SECURITY	45
<i>Підлипний О. О.</i> БЕЗПЕКА МИРНОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ПІД ЧАС РАКЕТНОГО УДАРУ	45

СЕКЦІЯ 9. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ SECTION 9. POLITICAL SCIENCE	47
<i>Ємець В. О.</i> ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ: МІЖНАРОДНІ ІНДЕКСИ ..	47
<i>Майстренко Ю. І.</i> ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СПІЛЬНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	48
СЕКЦІЯ 10 ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ SECTION 10. GOVERNMENT MANAGEMENT	50
<i>Антонова С. Є., Кирушок А. С.</i> АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ВТРАТ В УКРАЇНІ ТА ЗАХОДИ ПО ЇЇ ВІДБУДОВІ.....	50
<i>Харченко Т. О., Мордванюк О. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	51
СЕКЦІЯ 11. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ SECTION 11. SOCIAL COMMUNICATION	53
<i>Луцик Н. Р.</i> МАНІПУЛЯЦІЇ В РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ.....	53

УДК 336.717.1

Кіпоренко С. С.

асистент кафедри комп'ютерних наук
та економічної кібернетики

Вінницький національний аграрний університет

РОЗВИТОК ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Однією з передумов ефективного функціонування фінансового ринку є функціонуюча національна платіжна система. Платіжна система повинна відповідати таким вимогам, як оперативність платежів, рівень цифровізації системи, надійність системи платежів, рівень захисту, гнучкість, управління ризиками.

Розвиток платіжних систем в Україні характеризується нерозривним зв'язком із банківською системою, оскільки більшість платіжних систем, навіть небанківських, надають свої послуги кінцевим споживачам через банківські установи, що пов'язано із специфікою законодавства України та розгалуженою мережею банківських відділень. Це дозволяє платіжним системам охоплювати значну частину країни [1].

Відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [9] діяльність в Україні внутрішніх і міжнародних платіжних систем забезпечується:

– Українською платіжною системою – це платіжна система, резидентом якої є платіжна організація, яка здійснює свою діяльність і забезпечує переказ коштів виключно в межах України;

– Міжнародною платіжною системою – це платіжна система, в якій платіжна організація може бути резидентом або нерезидентом, яка діє на території двох і більше країн і забезпечує переказ коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу.

До елементів національної платіжної системи, діяльність яких спрямована на надання платіжних послуг, належать платіжні системи різних типів. Платіжна система не є суб'єктом національної платіжної системи, оскільки не має статусу юридичної особи.

Платіжна система є штучним утворенням. Це сукупність організацій, які співпрацюють за правилами платіжної системи з метою переказу коштів. Проте метою створення платіжної системи, незалежно від її типу, є здійснення переказу коштів, що дає можливість перевести платіжну систему на елементи національної платіжної системи.

Інфраструктура національної платіжної системи є сполучною ланкою між провайдерами платіжних послуг та кінцевими користувачами цих послуг. Організації, що утворюють цю групу елементів національної платіжної системи, безпосередньо не надають платіжні послуги, але без них реалізація їх була б неможливою. Уся сукупність елементів, що складають інфраструктуру національної платіжної системи, спрямована на створення можливості побудови взаємовідносин між іншими елементами національної платіжної системи та між ними та кінцевими користувачами платіжних послуг. Крім того, інфраструктура національної платіжної системи покликана забезпечити взаємодію всіх елементів національної платіжної системи [2].

Діяльність платіжних і розрахункових систем в Україні регулюється Національним банком України. В Україні діє 46 національних і міжнародних платіжних систем, власниками яких є банківські та небанківські організації, резиденти та нерезиденти України. Виходячи з досвіду розвинених країн, в Україні діють дві державні платіжні системи: система електронних платежів та Національна платіжна система «Український платіжний простір» (ПРОСТІР), для яких платіжною організацією та розрахунковим банком є Національний банк України. На національному платіжному ринку діє єдина платіжна система СЕП НБУ, 6 соціально важливих платіжних систем, 5 важливих платіжних систем. Серед карткових платіжних систем дві національні та чотири міжнародні [3].

Позитивними тенденціями розвитку національного платіжного ринку є збільшення обсягів безготівкових розрахунків, у тому числі безконтактних та вдосконалення правової бази платіжного ринку та його інфраструктури.

Інноваційним напрямком створення платіжної інфраструктури є використання мобільних додатків та API-доступу до платіжних сервісів, серед яких засобами електронного доступу є мобільні пристрої, mPOS-термінал, біометричні дані, безконтактні технології – NFC-технології, QR-технології, NS-технології та ін.

Слід враховувати, що подальший розвиток платіжних систем відбуватиметься під впливом цифрових технологій, а вимоги до платіжних систем будуть формувати не оператори та учасники систем, а їхні клієнти, оскільки клієнтоорієнтований підхід стає провідним для ведення бізнесу. Водночас технологічно застарілі платіжні системи втрачуть клієнтів.

Гармонізація законодавства у сфері платіжних систем сприятиме подальшому розвитку цифрових платежів в Україні, виходу на ринок нових платіжних продуктів, послуг і технологій, збільшенню частки безготівкових розрахунків сприятиме прозорості платежів, що буде мати позитивні наслідки для національної економіки.

Список літератури

1. Черномор В. Теоретичні засади, стан і практика розвитку платіжних систем в Україні. *Схід*. 2017. № 1. С. 32 – 37.
2. Yurchuk N. Functioning and development of payment systems in the conditions of digital transformations. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 82 – 94.
3. Бондаренко Л. П., Ярошевич Н. Б., Тарабінович А. Б. Практика використання безконтактних платежів в Україні та світі. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6902> (дата звернення: 16.11.2022).

УДК 338 (477)

Визнюк У. П.
викладач економічних дисциплін
ВСП Заліщицький ФК імені
Є. Храпливого НУБіП України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Інвестиційно-інноваційний розвиток економіки України неможливий без вдосконалення аналітичного та інформаційного інструментарію здійснення господарської діяльності підприємств. Саме тому, результати проведеного

економічного аналізу дають можливість діагностувати та контролювати тенденції розвитку щодо покращення кількісних і якісних параметрів виробничо-господарської діяльності підприємств.

В умовах розвитку сьогодення, враховуючи трансформацію інвестиційно-економічної та інноваційної діяльності підприємств, установ і організацій, нестачу фінансування та економічні кризи суспільства в цілому, виникає необхідність постійного розвитку та вдосконалення науки, зокрема її методологічних засад.

В умовах цивілізаційного переходу від індустріального до постіндустріального суспільства та досить інтенсивного розвитку інформаційних технологій значення факторів матеріального виробництва значно скорочується, проте підсилюється роль інформації і знань для прийняття рішень, що забезпечують конкурентні переваги суб'єктами господарювання в глобальному середовищі функціонування, обґрунтовуючи таким чином актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи той факт, що аналіз господарської діяльності активно здійснює функцію пошуку якісних управлінських рішень, виникає значна потреба поглибленого вивчення питань, пов'язаних із методологією аналізу господарської діяльності таких суб'єктів господарювання, які функціонують у інформаційній економіці постіндустріального суспільства. Основні теоретичні і методологічні питання аналізу господарської діяльності підприємств та особливості їх вирішення відповідно до вимог розвитку України знайшли своє відображення в працях таких вчених-науковців: М. І. Баканова, Ф. Бутинця [1], В. Геєць [2], Д. Грицишена [3], В. Т. Доля [4], М. Ф. Дьячкова, Д. А. Ендовіцького, В. П. Завгороднього [5], Е. В. Мниха [16], М. Я. Коробова, Н. П. Любушина, Д. А. Панкова, В. Ф. Палія, І. І. Поклада, Г. В. Савицької [1], А. І. Сухорукова [7], В. І. Стражева, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета та інших. Серед закордонних науковців, які опрацювали деякі аспекти економічного аналізу в постіндустріальному суспільстві виділимо наступних: Х. Андерсон, Г. Александер, М. Баканов, С. Барнгольц, Д. Барсуков, С. Барнес, Дж. Бейлі, Г. Бірман, С. Шмідт, М. Бромвич, Л. Бернстайн, В. Беренс. Аналізуючи останні дослідження і публікації з економічного аналізу в постіндустріальному суспільстві можна стверджувати, що наукових робіт, які присвячені комплексному вивченню проблем методології та практики аналізу господарської діяльності підприємств в моделі інвестиційно-інноваційного розвитку України, не досить багато.

Визначення і кількісна оцінка внутрішніх виробничих резервів з подальшою розробкою відповідних техніко-економічних заходів щодо їх реалізації представляють собою основну мету економічного аналізу в моделі інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України. Особливе значення аналізу господарської діяльності полягає в тому, що він вивчає економічні процеси не в цілому, а на кожному підприємстві в специфічних умовах його діяльності. Ці умови формуються під впливом як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів. Головне значення для підприємства мають суб'єктивні фактори (техніко-економічні показники), оскільки ними можна керувати, змінювати їх для досягнення конкретних цілей.

В умовах розвитку сьогодення та процесів глобалізації економіки України національним виробникам для виходу на зовнішні ринки з конкурентоспроможною продукцією і послугами потрібно адаптувати свою господарську діяльність до умов інвестиційно-інноваційного розвитку суспільства.

Для ефективного розвитку методології економічного аналізу необхідно створювати такі передумови, які б за результатами аналітичних розрахунків, забезпечували можливість діагностування та контролю тенденцій покращення якісних та кількісних параметрів виробничо-господарської діяльності підприємств в наслідок ефективного прийняття управлінських рішень. Доведено, що в умовах розвитку постіндустріальної економіки теоретико-методологічна конструкція економічного аналізу потребує вагомого удосконалення. Подальший науковий пошук слід зосередити на доповненні теоретико-методологічної бази економічного аналізу такими показниками, які дозволять проводити якісний та достатньо швидкий аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список літератури

1. Геєць В. М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України. Економіка України. 2014. № 12 (637). С. 4 – 19.
2. Грицишен Д. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління економіко-екологічною безпекою підприємств: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2015. 450 с.
4. Доля В. Т. Економічний аналіз: теорія практичні методики: навч. посіб. Київ: Кондор, 2013. 208 с.
6. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2016. 263 с.
7. Калабухова С. В. Елементи методу бухгалтерського аналізу в інформаційній економіці. Економічний аналіз. 2015. Т. 19. № 1. С. 6 – 12.

УДК 336.719

Волкова В. В.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів та банківської справи,

Залізник Д. С.

студент 2 курсу магістратури,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Інноваційна політика є одним з інструментів, які банк може використовувати для підтримки високих темпів розвитку та забезпечення зростання свого бізнесу.

Необхідність удосконалення механізму формування інноваційної політики банку пов'язана з тим, що в останні роки в Україні було прийнято концептуальні документи, які направлені на підвищення інноваційної складової економічного розвитку в Україні. Це такі документи, як:

1. «Цифрова адженда України 2020». Цим документом підтверджується, що цифровізація України є основним інструментом розвитку [1].

2. «Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року» [2]. У цій Стратегії виділено основні напрямки такого розвитку, тобто досягнення фінансово стабільного та динамічного розвитку фінансово-банківської системи країни; поширення фінансових послуг для населення і інших суб'єктів економіки; розвиток банківських і фінансових інновацій.

3. «Стратегія розвитку інноваційної діяльності на період до 2030 року», де визначається, що національні економічні системи успішно розвиваються тільки за умови лідерства у наукових дослідженнях, розробках, впровадження нових технологій у виробництво, створення нового інноваційного продукту [3].

Під інноваційною політикою банку більшість науковців розуміють комплекс організаційно-управлінських відносин, які пов'язані з розвитком інноваційної діяльності, впровадженням нових технологій, досягнень науки та техніки [4].

До основних завдань інноваційної політики банку належать:

- визначення пріоритетів інноваційного розвитку;
- впровадження нових наукових розробок;
- підтримання інноваційних технологій у банківському бізнесі;
- забезпечення ефективної взаємодії науки, інвестиційної діяльності та банківського бізнесу.

Зміст інноваційної політики банку визначається принципами, які знаходяться в основі її формування та реалізації.

Можна виділити наступні принципи інноваційної політики банку:

1) принцип узгодженості нормативно-правових актів, які регулюють інноваційну діяльність (на державному, місцевому рівнях, на рівні банку);

2) принцип системності, тобто врахування при формуванні інноваційної політики банку особливостей соціально-економічного розвитку країни, банківської системи і самого банку);

3) принцип пріоритетності довгострокових цілей, тобто вирішення сьогоденних завдань з урахуванням фактору невизначеності можливих результатів впровадження інновацій);

4) принцип ефективності, тобто отримання від інноваційної діяльності банку економічного ефекту;

5) принцип інформаційної прозорості, тобто всі дії та кінцеві результати сформованої інноваційної політики доступні всім зацікавленим сторонам.

Запропоновані принципи формування інноваційної політики банку виступають основою для ефективної її реалізації.

Урахування сформованих принципів дозволило в ході дослідження визначити зміст концепції удосконалення механізму формування інноваційної політики банку. Ця концепція буде дієвою, якщо включатиме наступні складові:

– визначення мети інноваційної політики банку. Такою метою може бути забезпечення стабільних темпів зростання прибутку банку завдяки впровадженню нових банківських продуктів, підвищення конкурентоспроможності банку;

– визначення завдань інноваційної політики банку;

– вибір та обґрунтування методів і моделей інноваційної політики банку;

– визначення показників результативності інноваційної політики банку та її оцінки.

Таким чином, запропоновані теоретичні та практичні підходи до формування концепції удосконалення механізму формування інноваційної політики банку дозволять підвищити ефективність такої політики і покращити конкурентне становище банку.

Список літератури

1. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти

«цифровізації» України до 2020 року. NITECH office. Грудень, 2016. 90 с. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 25.10.2022).

2. Стратегія розвитку фінансового ринку до 2025 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy> (дата звернення 25.10.2022).

3. Стратегія розвитку інноваційної діяльності на період до 2030 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення 24.10.2022)

4. Козлов В. П., Лещенко І. М. Розвиток банківської сфери в Україні як цифрової екосистеми. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2020. № 11. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-11-6568> (дата звернення 20.10.2022)

УДК 657:633

Долішня Т. І.

к.е.н.,

доцент кафедри обліку та оподаткування,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Озар Т. С.

магістрант

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: МЕТА, ОБ'ЄКТИ І ЗАВДАННЯ

Одним із найбільш важливих інструментів забезпечення фінансової стабільності на підприємстві є контроль. Розрізняють два види контролю: зовнішній і внутрішній. Зовнішній контроль проводиться відповідними органами на основі поданих скарг чи виявлення суттєвих порушень.

Внутрішній контроль – це процес перевірки всіх управлінських рішень, який здійснюється підприємством, щоб добре налаштувати фінансове планування та попередити критичні ситуації, які можуть призвести до банкрутства підприємства [1]. Внутрішній контроль – це, фактично, елемент зворотного зв'язку між керівництвом і найманими працівниками, за досягнення поставлених цілей і виконання поточних робіт [2].

Питання внутрішнього контролю в системі підприємницької діяльності досліджували багато провідних вітчизняних науковців, серед яких Бутинець Т. А. [3], Бардаш С. В. [4], Шутов М. І. [5], Бабенко В. А. [5], Стоянова Н.М. [5] та інші.

Проте важливість даної проблематики вимагає постійної уваги наукової спільноти.

Ціллю даного дослідження є уточнення мети, завдань та об'єктів внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на торгівельних підприємствах.

Метою внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є перевірка вчасності оплат, правдивості, достовірності і правильності відображення її в бухгалтерському обліку торгівельного підприємства.

Грунтуючись на результатах проведеного аналізу наукових праць [3,4,5] можемо виокремити такі основні об'єкти внутрішнього контролю дебіторської заборгованості як грошові кошти та їхній облік на підприємстві, розрахунки з покупцями.

З грошима пов'язані більшість операцій, які відбуваються на підприємстві, а саме перевіряється: обчислення закупівель та постачання відповідних товарів, робіт чи послуг, розрахунки з іншими дебіторами чи кредиторами і вчасність оплат за договорами, бюджетний розрахунок, розрахунки з працівниками за виплатами заробітної плати. Грошові кошти є одними з найбільш важливих фінансових активів підприємства, тому їхній незалежний контроль є потрібний на підприємстві.

Наступний об'єкт внутрішнього контролю дебіторської заборгованості – це облік такої заборгованості. Вона повинна бути відображена вчасно, в повному обсязі, на відповідних рахунках і під контролем осіб, які відповідають за своєчасність її погашення різними дебіторами.

Не менш важливим при проведенні внутрішнього контролю на підприємстві є поставлені завдання. Зокрема, це:

- перевірка правильності документального відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку;
- визначити чи дотримуються організації платіжного порядку;
- оцінка проведення бухгалтерського обліку за господарськими операціями пов'язаними з дебіторською заборгованістю;
- з'ясування чинників, які зумовили допустимість недодержання чинного законодавства обліку дебіторської заборгованості і запровадження шляхи їх усунення [6].

Отже, внутрішній контроль дебіторської заборгованості відіграє важливу роль в управлінні підприємством, оскільки він забезпечує ефективність виконання управлінських завдань, встановлення та виключення порушень у фінансовій діяльності підприємства. Вважаємо, що на торгівельному підприємстві є обов'язкова потреба функціонування підрозділу внутрішнього контролю. Відповідальні особи якого б визначали об'єкти і завдання для кожної ділянки контролю індивідуально. У результаті отримали б можливість проведення результативного контролю, вирішувати проблеми підприємства та пропонувати шляхи вдосконалення діяльності підприємства.

Список літератури

1. Загородній А. Г., Партин Г. О., Вознюк Г.Л. Облік і аудит. Термінологічний словник. Львів. 2002. 671 с.
2. Урусова З. П., Вороніна М. І. Внутрішній контроль дебіторської заборгованості: шляхи вдосконалення та вирішення проблем. Вісник Запорізького національного університету. 2013. № 2(18). С. 121 – 125.
3. Бутинець Т. А. Об'єкти господарського контролю: проблеми визначення. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. 2010. № 2 (17). С. 25 – 36.
4. Бардаш С. В. Застосування системного підходу до розгляду сутності та класифікації об'єкта господарського контролю. Наукові записки НаУКМА. 2009. С. 3 – 7.

5. Шутов М. І., Бабенко В. А., Стоянова Н. М. Державний фінансовий контроль в Україні (теорія та практика). Монографія. Одеська національна юридична академія. 2004. С. 131.

6. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2021. 336 с.

УДК 657.01

Колотило П. С.

магістрант кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет

Науковий керівник:

Пушкарь І. В.

к.е.н., доц. кафедри обліку та оподаткування
Запорізького національного університету

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На сьогоднішній день, коли весь світ розвивається у цифровому просторі, не менш важливим аспектом є поступовий перехід до безготівкової економіки в розвинених країнах. Ця тенденція спостерігається за рахунок зростання популярності, зручності та доступності використання електронних грошей в операціях, котрі можуть здійснюватися за допомогою інформаційних технологій. Ми бачимо, що навіть пандемія COVID-19 підштовхує суспільство запроваджувати безконтактні та безготівкові розрахунки через використання мережі Інтернет. Глобалізація інформаційних технологій, які охоплюють всі напрями діяльності людства, спонукає створювати цифрові платформи для інноваційних послуг. Важливим нововведенням може слугувати запровадження новітніх платіжних засобів, таких як електронні гроші. В перспективі, це призведе до потреби удосконалення бухгалтерського обліку саме у цій сфері.

В Україні поняття електронні гроші регламентується законом «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Згідно із статтею 15 цього закону, електронні гроші являють собою одиниці вартості, котрі зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1]. Проте, саме неврегульованість законодавства розмежовує термін електронні гроші. Бо, з одного боку, вони можуть виступати як засіб платежу без можливості приналежності до статусу національної грошової одиниці, а з іншого боку вони виступають як безпосереднє зобов'язання емітента, котре може виконуватися у готівковій або безготівковій формах.

У світі йде тенденція впровадження цифрової валюти центрального банку. Не відстає і Україна, пілотний проект Національного банку України “е-гривня” – цифрова форма існуючих фіатних грошей, яка випущена центральним банком і є законним платіжним засобом. Цифрова валюта в майбутньому може розглядатись як альтернативний інноваційний інструмент для здійснення українцями миттєвих безготівкових платежів при розрахунках за щоденними витратами. Тестували такі операції, як створення користувачами е-гаманців, поповнення їх е-гривнею, також е-гривнею можна було поповнити баланс мобільного телефону тощо. За результатами

цього проекту було зрозуміло, що «електронна гривня» потребує більше часу та інвестицій, а також подальшого детального опрацювання.

Потребою у впровадженні електронних грошей насамперед слугує розвиток інформаційних технологій, котрі зможуть надати можливість зберігати на технічних пристроях грошову вартість і передавати її.

Електронні гроші мають багато переваг. Сюди можна віднести зниження вартості їх емісії, бо не треба використовувати метал або папір, також такі гроші мають набагато крашу подільність, на відміну від готівки, тому що не потребують повернення здачі. Важливою перевагою є відкритість розрахунків, тому неможливо приховати кошти від оподаткування. Знижується вплив людського фактору на різноманітні операції, бо все проходить через електронну систему. Проте, існує й низка недоліків електронних грошей. Найголовнішим, на мою думку є те, що багато країн ще не однозначно визначились із своїм ставленням до такого роду грошей. Внаслідок цього, вони не мають чіткого правового регулювання [2].

В системі бухгалтерського обліку електронні гроші визначаються як інші кошти. Поняття електронних грошей відмінне від звичайних грошей, проте, вони без проблем можуть у них конвертуватися. Важливим є те, що електронні гроші, не є грошовими коштами. Внаслідок цього, на законодавчому рівні розрахунки електронними грошима заборонені.

На мою думку, у майбутньому в системі бухгалтерського обліку можуть відображатися, як у дебеті так і у кредиті, такі операції з електронними грошима: рахунок користувача може мати такі типові операції як безпосереднє придбання електронних грошей, а також, купівля робіт або послуг за електронні гроші; в свою чергу, рахунок у торговця може включати погашення електронних грошей, а також, продаж робіт або послуг за електронні гроші. Важливим аспектом буде також специфіка документації операцій з електронними грошима. Виникне потреба у її здійсненні саме в електронному вигляді, бо електронні гроші будуть використовуватися в мережі Інтернет для реалізації онлайн платежів за товари чи послуги.

Тож, як висновок, я можу стверджувати, що питання електронних грошей в контексті розрахунків між суб'єктами економічних відносин в сучасному світі займає важливу позицію. Тенденція, яку ми бачимо зараз, зумовлює потребу розвитку в інформаційному просторі. Треба оцінити всі переваги та бути готовими до ризиків використання електронних грошей. Розвиток у цій галузі дасть вагомий поштовх національних економічних процесів, і зможе вивести їх на новий рівень міжнародного масштабу. Сьогоднішня світова тенденція веде до майбутнього зміцнення електронних грошей і підвищення популярності розрахунків в мережі Інтернет. Україні треба розробляти більш чіткі вимоги законодавства у галузі електронних грошей та розвиватися у цій сфері.

Список літератури

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» Затверджений Верховною Радою України від 05.04.2001 р. № 2346-III URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
2. Радченко М. А. Особливості відображення електронних грошей в обліку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. 2015. Випуск 1 (45). Т. 2. С. 121 – 124.

УДК 336.2

Кузьміна В. О.
студентка відділення обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес-коледж
Науковий керівник:
Криворучко М. Ю.
к.е.н.
доцент кафедри обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес-коледж

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПЕРВИННОГО РИНКУ ОВДП УКРАЇНИ

Сучасний етап фінансового забезпечення діяльності уряду України пов'язаний зі значними обсягами державних запозичень, що реалізуються у формі облігацій внутрішньої державної позики – ОВДП. Аналіз динаміки розміщення ОВДП на первинному ринку протягом січня-жовтня дозволяє зробити такі висновки (див. табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка вартості ОВДП України, розміщених на первинному ринку протягом січня-жовтня 2022 року

місяць	Млн. грн.	Млн. дол.	Млн. євро
січень	6 838,32	143,44	-
лютий	5 155,62	16,84	7,16
березень	49 298,63	11,91	-
квітень	70 277,26	81,86	176,46
травень	77 213,14	105,20	52,33
червень	113 770,01	297,15	54,59
липень	36 497,66	412,60	100,11
серпень	37 205,49	48,41	51,03
вересень	30 899,20	17,18	33,92
жовтень	31 884,04	424,85	-

*складено за джерелом [1]

Основна частина розміщення облігацій здійснюється в національній валюті – гривні. На початку 2022 року розміщення в гривні було досить низьким, порівняно з іншими місяцями, лише 5 – 7 млрд.

З березня по червень помітне значне підвищення з 49298,63 млн грн до максимальної суми 113770,01 млн гривень. Протягом періоду липень – жовтень обсяг розміщення ОВДП залишався в межах 30 – 37 млрд. гривень

Розміщення долара відбувалось досить нерівномірно. Найбільші обсяги спостерігаються у червні, липні та жовтні у розмірах відповідно 297,15 млн. дол., 412,60 млн. дол. та 424, 85 млн. дол.

Найбільший обсяг розміщення євро зафіксовано в квітні в розмірі 176,46 млрд. євро. Також спостерігаються періоди, коли розміщення в євро не відбувалися (січень, березень, жовтень).

Середньозважена дохідність за гривневими ОВДП протяг періоду січень – травень становлять в середньому 11%. В період з червня по жовтень – 22 – 24% (рис. 1).

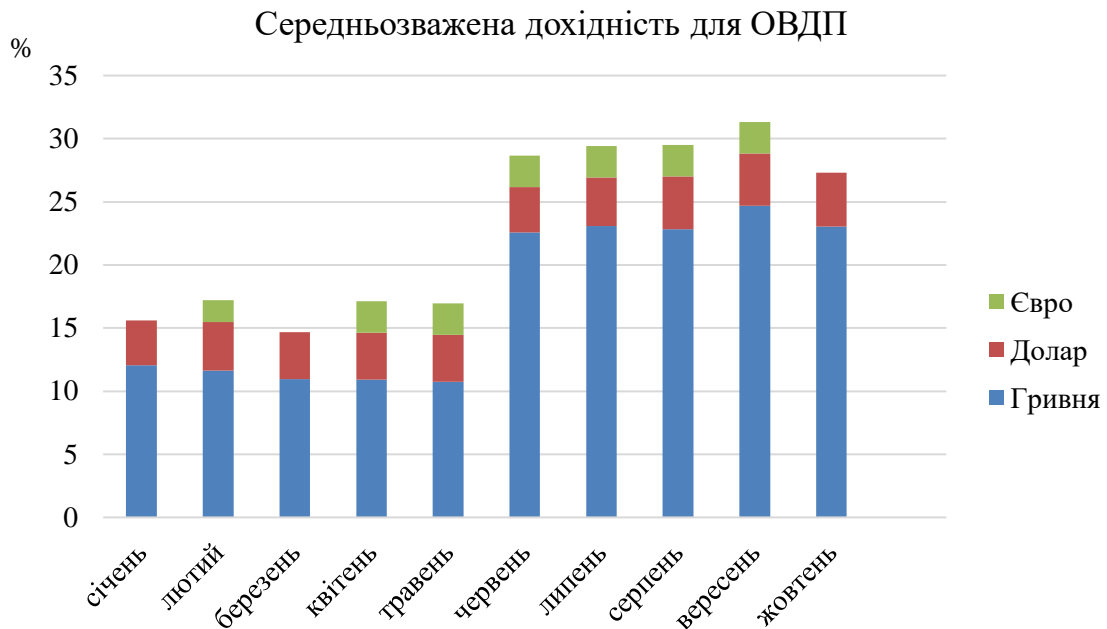

Рис. 1. Середньозважена дохідність за ОВДП України протягом січня – жовтня 2022 року (складено на основі даних [2])

Середньозважена дохідність для ОВДП в іноземній валюті (доларах США) протягом періоду січень – липень становить 3,5 – 3,8%, а з серпня по жовтень відбулось незначне зростання – від 4,1 до 4,2%.

Середньозважена дохідність для ОВДП в євро лише в лютому місяці становить 1,75%. В період з квітня по вересень цей показник тримається стабільно на рівні 2,5%. Відповідно до місяців, в яких не відбулося розміщення, середньозважена дохідність також відсутня.

Список літератури

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
2. Офіційний сайт ТОВ «МінфінМедіа». URL: <https://minfin.com.ua/>

UDC 620.9

Okhota Yu.

PhD of Economics, Assistant of the Department of
Administrative Management and Alternative Energy Sources,
Vinnytsia National Agrarian University

PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF BIOENERGY IN UKRAINE BASED ON THE USE OF BIOMASS

In the current situation of martial law in Ukraine, the issue of energy independence is quite urgent and requires urgent decisions. In the conditions of the shortage of own energy carriers, their high cost on world markets and the suspension of their import, the use of biomass potential is the most expedient. After all, of all renewable energy sources, the largest contribution, especially in the short- and medium-term perspective, will come from biomass.

More and more countries of the world are beginning to give preference to the creation of plantations of high-yielding energy crops with high biomass yields. Such crops include miscanthus (*Miscanthus*), switchgrass (*Panicum virgatum*), energy willow (*Salix*), poplar (*Populus L.*) and corn. Undemanding to the soil and climatic conditions of cultivation allows to grow these perennial phytoenergetic plants on unproductive soils with rugged terrain [4].

According to the results of his own scientific research, the leading domestic scientist Kaletnik G.M. states that the agro-industrial complex of Ukraine has the ability to produce 31.19 million toe of energy from biomass grown on 10 million hectares of agricultural land and animal waste (manure, bird droppings). Energy costs for the production of such energy from bio-raw materials will amount to 28-31%. That is, the volume of additionally produced energy from biomass grown and produced by the agro-industrial complex of Ukraine, which can be used to replace the energy consumed by the agro-industrial complex from traditional sources, will amount to 21.83 million toe. This is 6 times higher than the energy needs of the agricultural sector of Ukraine and provides an opportunity to reduce the country's consumption of traditional energy sources by 69.3% [3].

As part of the research, special attention should be paid to the grown corn and its fertilization with organic fertilizer in order to increase the yield of the crop. Corn is an energy crop, the use of which is waste-free. In particular, when growing corn, waste remains in the form of straw and husks, which can also be processed into biogas and pellets.

It is quite successful proposed by the domestic scientist Honcharuk I.V. the principle scheme of functioning of the supply of grown corn and straw, which will provide for the transfer of grain crops, including corn, for the production of bioethanol (Fig. 1). We share the opinion that waste in the form of corn husks is proposed to be transferred for the production of biogas, which will make it possible to fully use the bioenergy potential from growing corn to meet the energy needs of the economy [2].

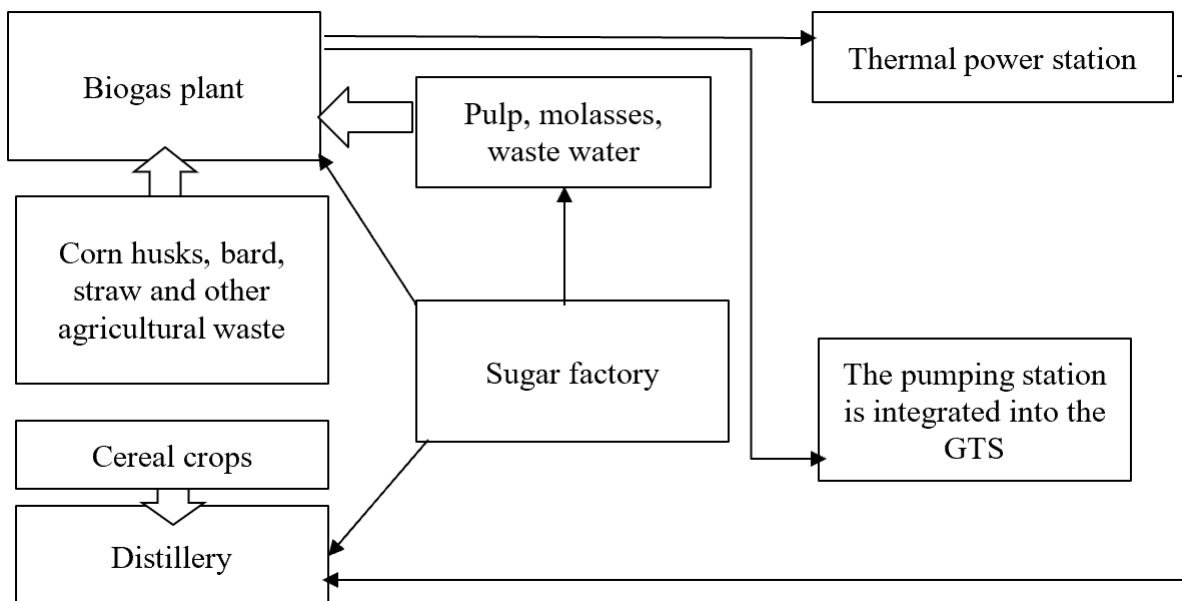

Figure 1. Schematic diagram of the supply and processing of raw materials for a production cluster based on a sugar factory

Source: [2]

Therefore, in modern conditions, bioenergy can become a decisive factor in the energy independence and security of the state. From this point of view, the most significant

conceptual provisions in the development of bioenergy and improved technological methods of biomass cultivation may be the following [1, p. 168-169]:

1. Biofuel production in Ukraine in the period until 2035 should amount to 8.5 million toe, or 10% of the total production of primary energy. Of these, 4.5 million toe, or 52.9% of solid fuel, 1.0 million toe, or 11.8% – liquid, 3.0 million toe, or 35.3% – biogas. Output in 2040 for the production of 13 million toe. biofuel, and in 2050 – 19 million toe, which will be about 20% of the total volume of energy production.

2. Creation in the period until 2035 of the foundation of the material and technical base of domestic bioenergy, namely:

– construction of the required number of plants with a capacity of 7,920 tons per year, as well as medium plants with a capacity of 3,300 tons per year, in addition to the existing enterprises for the production of solid fuels;

– the use of distilleries, breweries and sugar plants available in Ukraine with the appropriate equipment for the production of bioethanol, feed additives, organic fertilizers, etc., for the production of liquid fuels;

– increasing the number of biogas plants (BGU) in Ukraine to 525 in 2025 and to 665 in 2035 with a total thermal capacity of 207,357 and 452 MW, respectively.

3. Establishment of 500,000 hectares of bioenergy crop plantations on lands not used for agricultural production with the introduction of organic fertilizer; use of agricultural crop waste from an area of about 8 million hectares.

4. Compliance with the EU directive on promoting the production of energy from renewable sources in order to reduce the use of fossil energy resources in Ukraine by 30%, which will enable the state to get rid of dependence on imported energy carriers.

5. Scientific support and development of innovative activities in the field of bioenergy development, first of all in the field of breeding, seed production and nursery of bioenergy crops and increasing their productivity; classification and accounting of marginal lands, increase of large industrial bioenergy plantations.

6. Financial support of bioenergy by investing in the industry funds from the state budget and by attracting private capital, introducing preferential lending mechanisms, stimulating funds raised from domestic and foreign stock markets and shareholding, tax incentives, development of insurance for bioenergy products, as well as the financial services market through formation of credit infrastructure and improvement of credit mechanisms [1, p. 168 – 169].

Thus, the cultivation and processing of bioenergy crops using improved methods is the key to the energy autonomy of the state. In such a difficult time, our country, which has such a huge potential of the raw material base for the production of biofuel, needs to start the development and introduction of this direction at the state level. After all, taking into account the world experience, bioenergy is able to support and ensure the stability of the economic, ecological and food security of the state, which is so necessary for our Ukraine today.

References

1. Cultivation of bioenergy crops (2018) / For the head ed. M.Ya. Humentyk / [M.Ya. Humentyk, B.M. Radeiko, Ya.D. Fuchylo, V.M. Sinchenko, O.M. Hanzhenko, V.S. Bondar, A.S. Fursa, V.M. Kvak, M.M. Kharytonov, V.M. Katelevskiy]. K.: TOV «TsP «Komprynt», 179 p. Retrieved from: https://bio.gov.ua/sites/default/files/documentation/vyroshchuvannya_bioenergetychnyh_kultur.pdf.

2. Goncharuk I.V., Yemchyk T.V., Kupchuk I.M., Telekalo N.V., Gontaruk Ya.V. (2022) Napriamy vdoskonalennia vyroshchuvannya ta pererobky kukurudzy na biopalyvo [Directions of improving the cultivation and processing of corn for biofuels]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Silskohospodarski nauky [Taurida Scientific Herald. Series: Rural Sciences]*, no. 125. pp. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.125.4> (in Ukrainian).

3. Kaletnik G.M., Honcharuk I.V. (2020) Ekonomichni rozrakhunky potentsialu vyrobnytstva vidnovliuvalnoi bioenerhii u formuvanni enerhetychnoi nezalezhnosti ahropromyslovoho kompleksu [Economic calculations of the potential of renewable bioenergy production in formation of energy independence of the agro-industrial complex]. *Ekonomika APK [The Economy of AIC]*, no 9. pp. 6-16. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009006> (in Ukrainian).

4. Kaletnik G., Tokarchuk D. (2021) Efektyvnist vyroshchuvannya enerhetychnykh kultur ta yikh pererobky na biopalyvo v konteksti zabezpechennia enerhetychnoi avtonomii ahrarykh pidpriemstv [Efficiency of growing energy crops and their processing into biofuels in the context of ensuring energy autonomy of agricultural enterprises]. *Ekonomika, finansy, menezhment: aktualni pytannia nauky i praktyky [Economics, finance, management: current issues of science and practice]*, no 1. pp. 7-25. DOI: 10.37128/2411-4413-2021-1-1 (in Ukrainian).

УДК 336.22

Попіль О. М.

спеціаліст першої кваліфікаційної категорії,
викладач обліково-фінансових дисциплін,
ВСП Заліщицький ФК імені Є Храпливого НУБіП України

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ

Проблема побудови ефективної податкової системи - одна з найбільш актуальних в Україні [3, с. 689].

В Україні податок на додану вартість (далі ПДВ) впродовж багатьох років залишається одним головним податком для наповнення Державного бюджету та впливає на загальний рівень цін і фінансовий стан населення [1, с. 183]. Своєчасне та правильне ведення бухгалтерського та податкового обліку, нарахування податкового зобов'язання, визначення податкового кредиту покладене на бухгалтерів підприємств України та на Державну фіскальну службу України (далі – ГФСУ). Тільки виконуючи норми чинного законодавства, підприємства зможуть уникнути штрафних санкцій з боку контролюючих органів, а держава – отримати наповнення бюджету за розрахунками з ПДВ.

Система електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) – сукупність організаційних та технічних засобів, що спрямована на забезпечення обліку адміністрування податку на додану вартість в Україні в електронному вигляді. СЕА ПДВ покликана мінімізувати рівень порушень податкового законодавства в частині сплати ПДВ [1, с.186].

Ще одним проблемним моментом є відсутність будь-якого законодавчого регулювання ситуацій, коли система електронного адміністрування ПДВ може працювати некоректно через технічні проблеми. На законодавчому рівні слід чітко

передбачити неможливість притягнення до відповідальності платника податків чи його контрагента за несвоєчасну реєстрацію податкової накладної, якщо відповідна затримка зумовлена технічними вадами системи та не залежить від самого платника. Крім того, варто передбачити запобіжні механізми гарантування права на податковий кредит в разі виникнення технічних проблем системи електронного адміністрування, зокрема шляхом подання відповідної письмової заяви до органу державної фіскальної служби [2, с.106].

Внаслідок недосконалості системи електронного адміністрування ПДВ окремі сільськогосподарські підприємства були позбавлені можливості збільшити свій стан рахунку, в результаті чого сума, що була сплачена такими платниками податків, не взяла участі у розрахунку суми податку, на яку платник податку на додану вартість має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних [5, с. 100].

Значна проблема, яку необхідно вирішити найближчим часом, - створення дієвого механізму попередження незаконного повернення цього податку, адже застосування незаконних схем відшкодування ПДВ під час здійснення експортних операцій породжує проблему виведення капіталу з економіки країни [3, с.692].

Відзначаючи ряд проблем електронного адміністрування ПДВ, можна ще зазначити, що платник податку може реєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Реєстрі в сумі податку лише згідно проведеного розрахунку. Розраховану суму можливої реєстрації податкових накладних порівнюємо з «лімітом реєстрації». Якщо сума розрахунку більша за ліміт реєстрації, то реєструвати накладні перевищення не вдасться. Якщо на рахунку недостатньо коштів для сплати ПДВ, то згідно ПКУ суб'єкт господарювання переводить на електронний рахунок кошти з свого поточного рахунка. На реєстрацію податкових накладних відводиться 15 діб, прострочення термінів реєстрації призводить до застосування штрафних санкцій. Слід зазначити, що надмірно сплачений ПДВ не повертається, а зараховується на наступний період сплати. Такі суми можуть повернутися на електронний рахунок, якщо написати відповідну заяву[4].

Досліджуючи актуальні питання щодо електронного адміністрування ПДВ, встановлено, що основними проблемами є: технічні проблеми в процесі електронного адміністрування ПДВ, питання бюджетного відшкодування, збільшення стану рахунку, незаконне повернення ПДВ, а також «ліміт реєстрації».

Електронне адміністрування податку на додану вартість має значні недоліки і з одного боку ускладнила роботу багатьом підприємствам, але все ж використовуючи саме електронне адміністрування ПДВ впродовж деякого часу, можна знайти велику кількість різних методів вирішення цих та інших проблем.

Список літератури

1. Юрчишена Л.В. Макроекономічний аналіз і оцінка стану, тенденцій, проблем та перспектив розвитку системи електронного адміністрування ПДВ в Україні / Л.В. Юрчишена, Ю.С. Хом'якова // *Фінанси, облік, банки*. - 2017. - № 1 (22). - С. 181-189.
2. Греца С.М. Правові аспекти запровадження електронного адміністрування податку на додану вартість в Україні / С.М. Греца // *Юридична чинність електронного податкового адміністрування чану в Україні*. - 2014. - № 2. - С. 104-107.
3. Дугар Т. Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі / Т. Є. Дугар // *Економіка і суспільство*. - 2016. - № 2. - С. 689-693.
4. Шваб Н.М., Жиглей І.В. Про електронне адміністрування податку на додану вартість. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/284.pdf>

5. Микитюк А.А. Деякі проблемні питання, пов'язані із застосуванням сільськогосподарськими підприємствами системи електронного адміністрування ПДВ / А.А. Микитюк // Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право. - 2019. - №3. - С. 98-102.

УДК 658.014

Чобіток В. І.

д. е. н., проф,
в.о. зав. кафедри маркетингу та
торговельного підприємництва,

Українська інженерно-педагогічна академія

Верета Н. С.

магістр кафедри маркетингу та
торговельного підприємництва,

Українська інженерно-педагогічна академія

Кузнецова А. А.

магістр кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія

МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ ЯК МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

В даний час країна вийшла на інноваційний шлях розвитку, одним з найважливіших напрямків якого є модернізація вітчизняного промислового сектора економіки. Важлива роль у вирішенні цієї проблеми належить системі діючих в країні науково-дослідних, науково-технічних та навчально-наукових організацій і установ. Водночас, незважаючи на великий досвід і вагомий науковий результат цієї системи, на даний час фахівці відзначають недостатньо високий рівень впровадження інноваційних досягнень у вигляді ринкової продукції для задоволення постійно-змінних поглядів споживачів.

Сучасна ситуація багато в чому зумовлена тим, що існуюча система вітчизняних науково-дослідних, науково-технічних та навчально-наукових організацій і установ часто функціонує без урахування концептуальних положень теорії маркетингу, що в цілому негативно впливає на ефективність інноваційних процесів і комерціалізацію промислових науково-технічних досягнень в країні.

Вирішення зазначеної проблеми полягає в розвитку теорії та практики стратегічного планування маркетингової діяльності на ринку інновацій, і насамперед у розробці маркетингових стратегій комерціалізації промислових науково-технічних досягнень.

Інноваційний маркетинг, як філософія бізнесу, пропонує оригінальну систему мислення та ідеологічну основу для підприємницької діяльності, суть якої полягає в орієнтації організації на основи та концепції маркетингу та зосередженні на досягненні конкурентних переваг шляхом використання інновацій, важливою ознакою якого є новизна економічних, техніко-експлуатаційних властивостей тощо [1 – 3].

Як аналітичний процес інноваційний маркетинг включає виконання робіт і виконання науково-аналітичних процедур: проведення маркетингових досліджень з

метою вивчення ринкової ситуації, визначення потреб; прогнозування попиту; сегментація, а також розробка маркетингової стратегії.

Інновація характеризується насамперед новими знаннями та закладеними в них ознаками новизни. При такому підході до інновації можна віднести те, що: є результатом творчої та інтелектуальної діяльності (продукт роботи, що містить нове рішення), включене в цикл споживання; є новим для споживача (нове обладнання для нього, нова технологія для нього тощо).

З іншого боку, інновація або новизна є кінцевим результатом творчої діяльності, спрямованої на створення та розповсюдження нових продуктів, технологій, бізнес-моделей тощо. Інновацію можна визначити:

- як завершений загальний процес отримання, освоєння, пристосування до інновації, трансформації та корисного використання інновації;
- у процесі, обмеженому сферою діяльності підприємства, сферою діяльності споживача, який здійснює свої операції перетворення та корисного використання інновацій;
- як послідовність результатів процесу придбання та використання інновацій.

Інновація буде мати ефект коли в результаті її використання та ринкового поширення:

- інновація стала відома споживачеві;
- споживач усвідомлює необхідність і потребу в інновації;
- обрано інноваційну стратегію використання інновації; з боку споживача є готовність шукати та здобувати інновації;
- відбулася адаптація до інновації;
- процес перенесення інновації як нового комплексу в звичайний і звичний, навіть «рутинний» комплекс, тобто інновація була рутинізована; споживач використав інновацію у своєму бізнес-процесі, в результаті чого підвищив свої компетенції, він скористався перевагами інновацій у формі імпульсу новизни, нових знань, вищого технологічного рівня та нових властивостей продуктів і послуг, які він виробляє.

Отже, маркетинг інновацій як макроекономічний інструмент спрямовує розвиток економіки на інноваційний шлях розвитку, дає змогу формувати потреби кінцевих споживачів та сприяє ефективному використанню ресурсів шляхом впровадження різного роду інновацій.

Список літератури

1. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. *Cuestiones Políticas*. Vol. 39, № 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.

2. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування [текст монографії]. Харків: УПА, 2015. 291 с.

3. Чобіток В. І., Бірюкова К. В., Старенков Д. О. Актуалізація розвитку інформаційної економіки в умовах глобальних трансформацій. *Бізнес Інформ*. 2021. №10. С. 135–143. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-135-143>.

УДК 340.12: 332.2.0211

Руданецька О. С.

к.ю.н., доцент
доцент кафедри права
факультету управління, економіки та права
Львівський національний університет природокористування

ПРАКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Праксіологічний аспект полягає у невизначеності та довготривалості реформи. Фахівці пояснюють, що «довготривалість пов'язана з тим, що за цей час було запропоновано декілька моделей відкриття ринку земель. Законодавці перебрали всю палітру моделей ринку земель, починаючи від найбільш ліберальних та закінчуючи повним мораторієм» [1]. Далі експертка вказує наступні віхи: « 1) У 2001 році ухвалено Земельний кодекс №2768-III, яким введено мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення до 1 січня 2005 року. 2) У 2011 році до розгляду у Парламент було подано законопроект «Про ринок земель» 9001-д від 07 грудня 2011 року, проте у 2012 році його відхилили та зняли з розгляду. Проте, питання було настільки заполітизовано, що у Парламенті щодо земельної реформи відбувалася не розумна, виважена професійна дискусія, а PR-акції окремих політичних партій. 3) 31 березня 2020 року Верховна Рада України ухвалила проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» (введення в Україні ринку землі)» Україна відкрила ринок землі в липні 2021 року і стала однією з останніх країн, які провели таку земельну реформу та визнали принцип рівності основою підходу до агропромислових ресурсів.

Зазначити також слід первинні проблеми, зокрема такий довготривалий процес пов'яжемо з невизначеністю політичного характеру, що прямо впливає на земельні правовідносини. Слід розуміти, що процес реформування ще не закінчено, оскільки законодавством визначено, що з 1 січня 2024 року крім фізичних осіб, право власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення зможуть набувати і юридичні особи.

Продовжуючи перелік праксіологічних проблем професор М.Шульга вказує, що «головний економічний напрям земельної реформи включає низку заходів: реформування відносин власності на землю та розвиток ринку землі; грошова оцінка земель та удосконалення порядку справляння плати за землю та ін. Реформування відносин власності на землю передовсім передбачалося здійснити шляхом проведення інвентаризації земель всіх категорій, реєстрації громадян та юридичних осіб, які мали отримати земельні ділянки з метою господарювання на них, а також перерозподілу земель. На жаль, до цих пір повна інвентаризація земель поки що не проведена. Перерозподіл земель як один із заходів земельної реформи був спрямований передовсім на роздержавлення та приватизацію земель» [2].

Сучасні виклики особливо радикальні та значно ускладнюють функціонування АПК України. Військові дії первинно впливають на сферу сільського господарства. Конфлікт не тільки перевертає життя людей всередині країни, але й напружує потенціал країн-сусідів України, що надають захист тим, хто тікає від війни. Оскільки криза триває і далі, це призведе до їх тривалого витіснення, це, ймовірно, серйозно вплине на аграрний сектор, як в Україні, так і в країнах, що приймають велику кількість біженців. Війна вже впливає на сільські ринки праці, зайнятість і умови праці в Україні, а також базу інфраструктуру та надання державних послуг.

Список літератури

1. Лівіцька А. Земельна реформа: історичний аспект. *Юридична газета*. 2021. № 5 (735).
2. Шульга М.В. Земельна реформа в Україні: шляхи реалізації та її наслідки URL: [https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/15.11.19/15_11_2019_\(2\).pdf](https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/15.11.19/15_11_2019_(2).pdf)

Сиромятнікова М. С.
науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем наукового забезпечення
правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів
Харківський національний університет внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Проблема домашнього насильства є актуальною для багатьох країн. Особливо гостро вона постала у державах, що розвиваються, до яких належить і Україна. Складна економічна ситуація в поєднанні з недоліками адміністративно-правової системи призводить до поширення домашнього насильства. Тому, досвід зарубіжних країн у сфері запобігання та подолання проявів домашнього насильства є цікавим та потребує детального аналізу.

Оригінальним є досвід Польщі щодо запровадження процедури «Блакитні карти», згідно якої дільничний поліцейський веде накопичувальну папку для кожної сім'ї, в якій виникло насильство, в якій накопичуються будь-які документи, які висвітлюють обставини справи. Таким чином у випадку повторного насильства, працівник польської поліції володіє всією інформацією щодо ситуації у сім'ї і краще розуміє чим він може допомогти жертві сімейного насильства. Позитивним досвідом Польщі слід вважати і створення цілодобової телефонної «блакитної лінії», за якою негайно можна повідомити поліцію у разі виникнення сімейного насильства, внаслідок чого поліція разом з прокуратурою негайно вчиняють дії щодо усунення загрози [1, с. 151].

Досвід США важливо розглядати під час вдосконалення національного законодавства. Особливістю адміністративно-правових норм США у сфері протидії домашньому насильству є наявність різних видів охоронного ордеру: надзвичайного, тимчасового та постійний. Надзвичайний охоронний ордер видається без судового засідання, в разі звернення потерпілої особи до поліції. Представники

правоохоронних органів у свою чергу контактують із черговим суддею, який і визначає ймовірність загрози. Це дозволяє оперативно запобігати насильству, коли провести судові засідання неможливо, наприклад, уночі або у вихідні дні [2, с. 162].

Тимчасовий охоронний ордер видається вже на судовому засіданні за наявності підстав на термін від 14-ти до 21-го дня. Потерпіла сторона повідомляє про насильство, подає позов із проханням про захист та вказує при цьому особу кривдника. Ордер видається без попереднього повідомлення особи, що вчинила насильство. Після цього в межах 10-ти днів призначається судові засідання вже із залученням обвинуваченої сторони. Після розгляду доказів суддя може видати вже постійний охоронний ордер терміном до 2-х років. Надзвичайний і тимчасовий охоронні ордери дозволяють оперативно запобігти продовженню насильства до остаточного вирішення справи в суді. Це ефективний інструмент запобігання адміністративним та кримінальним правопорушенням. Крім того, ордери накладають додаткові зобов'язання на кривдника, окрім заборони наближатися до жертви. Наприклад, потерпіла сторона може отримати виключне право на володіння житлом, якщо позивач та відповідач проживають разом [3, с. 112].

Цікавим є досвід протидії домашньому насильству Канади. Для всієї країни є характерною розвинута система ордерів і приписів, яка дозволяє вберегти постраждалих від контактів з обвинуваченим, увійти до помешкання представникам правоохоронних органів, евакуювати постраждалих, установлювати спостереження [3, с. 113].

Розглядаючи досвід Грузії зазначимо, що у Грузії існує механізм присудження статусу жертви домашнього насильства, який допомагає отримати доступ до державних послуг, таких як: розміщення у притулку; психологічна реабілітація; юридична допомога. Нововведенням є забезпечення виконання обмежувального ордеру за допомогою електронного нагляду за обвинуваченим в домашньому насильстві. Таке нововведення дозволяє захистити жінок, які вже стали жертвами. Завдяки електронним браслетам правоохоронці можуть миттєво отримувати інформацію про наближення кривдника до жертв насильства. Електронний нагляд може бути встановлений як в момент видачі, так і впродовж усього терміну дії обмежувального ордеру кілька обставин: наявність судимостей за сімейні правопорушення, застосування холодної або вогнепальної зброї при вчиненні домашнього насильства тощо [4, с. 297 – 298].

Підбиваючи підсумок викладеного, слід зазначити, що аналіз сучасної системи протидії домашньому насильству в зарубіжних країнах дає можливість дійти висновку, що найбільш ефективними інструментами запобігання насильству є розроблена система охоронних ордерів. Для протидії насильства в сім'ї потрібний комплексний підхід, що включає вдосконалення законодавства, а також розроблення освітніх та профілактичних програм. Так, для України є актуальними як зміни у законодавстві, так і розроблення нових інститутів із запобігання насильству в сім'ї із врахуванням соціально-економічної специфіки країни.

Список літератури

1. Галай А. О., Галай В. О. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія. Київ: КНТ, 2014. 160 с.
2. Горбова О., Галуцько В. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї. Київ : Інститут публічного права, 2016. 226 с.

3. Довгунь К. Досвід США та Канади у сфері запобігання і протидії домашньому насильству. Підприємництво, господарство і право. Адміністративне право і процес №11, 2020. С. 111 – 114.

4. Продан Т.В. Протидія домашньому насильству: досвід зарубіжних країн. Юридичний науковий електронний журнал, № 8/2021. С. 296 – 298.

УДК 343.8

Пилипенко Д. О.

кандидат юридичних наук, доцент
декан факультету № 2

Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ

ПУБЛІЧНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Публічність як правовий принцип є актуальним для вітчизняної системи кримінальної юстиції, в якій ця засада набула широкого розповсюдження. Крім практичної обумовленості факту присутності цього принципу у сферах правовідносин передбачених системою кримінальної юстиції, цей факт також підтверджено текстуальним визначенням вказаної засади у межах окремих нормативно-правових актів. Однак таке відображення не є характерним для всіх нормативно-правових актів кримінально-правової сфери. Так, в змісті ст. 5 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) не згадується про цей принцип, а отже законодавець не сприймає цю засаду як обов'язковий елемент системи принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань. Однак попри це, вбачається, що цей принцип є вельми актуальним для галузі кримінально-виконавчого права та незважаючи на відсутність його визначення в ст. 5 КВК, ця засада знаходить своє фактичне відображення в змісті цього закону.

Відповідно до положень загальної частини чинного кримінально-виконавчого закону, завданнями кримінально-виконавчого законодавства України, серед іншого є визначення порядку застосування до засуджених заходів впливу з метою виправлення і профілактики асоціальної поведінки, нагляд і контроль за виконанням кримінальних покарань тощо. Ці та інші завдання визначені законодавцем є елементами, які відображають собою фактичну діяльність реалізовану перш за все державою в особі відповідних посадових осіб органів кримінально-виконавчої системи. Держава при цьому забезпечує необхідні умови для виправлення і ресоціалізації засуджених, їх соціальну і правову захищеність та особисту безпеку (ст. 7 КВК). За цих умов, провідну роль відіграють посадові особи органів державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВСУ) у встановленні та забезпеченні режиму виконання та відбування покарання, пробації, суспільно корисної праці, соціально-виховної роботи із засудженими, їх загальноосвітнє і професійно-технічне навчання тощо. Тому публічність як принцип кримінально-виконавчого права, попри відсутність його буквального тлумачення у змісті кримінально-виконавчого закону, фактично відображений реаліями сучасної

кримінально-виконавчої системи й відображений правосуб'єктністю посадових осіб органів й установ Державної кримінально-виконавчої служби України (далі - ДКВСУ).

Зміст принципу публічності кримінально-виконавчого права України характеризується критерієм (аспектом) прозорості або транспарентності. Цей критерій є невід'ємним атрибутом цього принципу та відображається в доступі до сфери кримінально-виконавчих правовідносин осіб, які не належать до органів державної влади. При цьому такий доступ не є номінальним, а участь таких осіб, матиме суттєве значення для наслідків реалізації правовідносин у вказаній галузі права. Мова в даному випадку йде про спостережні комісії. Так, відповідно до п. 9 Положення про спостережні комісії, затверджених постановою КМУ від 01.04.2004 р. № 429 (далі – Положення про спостережні комісії), до складу спостережних комісій входять представники громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та окремі громадяни. При цьому представники громадських організацій та окремі громадяни становлять не менш як половину складу комісії [1]. Згідно зі ст.ст. 24, 25 КВК спостережної комісії фактично здійснюють організацію громадського контролю за дотриманням прав і законних інтересів засуджених під час виконання покарань. Такий громадський контроль відображається у залученні представників спостережних комісій до правових механізмів, які реалізуються в межах кримінально-виконавчого права. Одним з яких є процедура дисциплінарного провадження (ст. 135 КВК), до якої залучаються члени спостережних комісій. При цьому члени спостережних комісій мають право дорадчого голосу на засіданні дисциплінарної комісії установи виконання покарань.

Таким чином слід зазначити, що публічність як принцип кримінально-виконавчого права характеризується перш за все провідним впливом посадових осіб системи ДКВСУ на сферу правовідносин, які у межах кримінально-виконавчого права реалізують відповідні повноваження, що визначені законодавцем. Також зміст принципу публічності кримінально-виконавчого права полягає у транспарентності цієї сфери правовідносин у вигляді доступності до них як вищестоящих посадових осіб цієї ж системи, а також й представників інших органів державної влади, місцевого самоуправління, громадських організацій тощо. Отже принцип публічності попри його невизначеність законодавцем у змісті ст. 5 КВК, є вельми актуальним для цієї галузі права та знаходить своє відображення у контексті чинних норм кримінально-виконавчого права.

Список літератури

1. Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2004 № 429 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/429-2004-%D0%BF#Text>

УДК 378.147:159.98-051

Дуб В. Г.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

АКСІОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Актуальність проблеми професійної культури майбутніх фахівців продиктована умовами сучасного суспільства, підвищеними вимогами до випускників ВНЗ, зростанням конкуренції на ринку праці, зростанням пріоритету людського фактора, великою затребуваністю та зростанням кількості звернень до психолога. Крім того, особливості та специфіка роботи психолога лише підсилюють важливість даного питання.

Професійна підготовка майбутнього фахівця, зокрема, психолога, передбачає сформованість у нього професійної культури, транслявання якої відбувається через взаємодію та спілкування у системі «людина – людина».

Професійна культура – це системне та багатоаспектне поняття. Вона характеризує основні аспекти психічної активності людини, культуру її поведінки, особливості спілкування, почуттів, мислення, стосунків, засвоєні людиною уявлення, поняття, символи, значення, способи діяльності, цінності, що характеризують внутрішній світ особистості та пов'язані з її психічною діяльністю.

Важливу роль у процесі формування професійної культури відіграє ціннісно-сміслова сфера майбутнього фахівця. Важливо, «щоб із ранніх етапів професійного становлення студенти почали осмислення свого ціннісного простору, побачили його зв'язок із цілями й завданнями обраної професії, а також були залученими у спеціально організовану роботу з розвитку своїх смислових орієнтирів» [3, с. 32]. Цінності – особливо важливі для людини. Їх усвідомлення й реалізація дають можливість сформуватись як особистість, відчутти таке бажане та необхідне задоволення від праці. Роль ціннісних орієнтацій у розвитку професійної культури полягає в тому, що вони детермінують професійну поведінку, забезпечують зміст і спрямованість професійної діяльності.

Професійна культура майбутнього фахівця представлена діалектично інтегрованою єдністю професійних цінностей: цінностей-цілей і цінностей-мотивів; цінностей-знань; цінностей технологічних; цінностей властивостей; цінностей-ставлень [1]. Вони є тією основою на якій вибудовується модель професійної культури майбутнього фахівця, вони спрямовують та коригують діяльність фахівця у духовному, соціальному, професійному та особистісному просторі.

Ціннісно-сміслові становлення майбутніх фахівців, на думку Г. Радчук [2], мало пов'язане з особистісним досвідом, який вони отримують у ВНЗ в навчально-професійній діяльності, що призводить до суперечності між реальними та декларованими цінностями майбутніх фахівців. Професійні цінності є тими відносно стійкими орієнтирами, за якими фахівець співвідносить і своє життя і свою професійну діяльність. Від аксіологічного «Я», розмаїття цінностей фахівця, які

визначають його неповторність і унікальність, залежить також ефективний та цілеспрямований відбір нових цінностей, їх перехід у мотиви поведінки та діяльності.

Наявність відповідних ціннісних орієнтацій та життєвих смислів у структурі професійної культури забезпечує сумлінне ставлення до майбутньої професії, спонукає особистість до творчого пошуку, будує у свідомості модель належного у фаховій діяльності.

Список літератури

1. Гриньова В. М. Про співвідношення понять «професіоналізм», «професійна культура», «професійна компетентність», «професійна підготовка». *Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 45. С. 74 – 84.

2. Радчук Г. К. Психологічні засади професійного аксіогенезу особистості. *Психологія особистості*. 2012. № 1. С. 138 – 150.

3. Савош Г. Особистісно орієнтоване виховання – нова освітня філософія. *Вища освіта України*. 2006. №1, додаток. С. 29 – 34.

Поздєєва А. П.

студентка факультету спеціальної та
інклюзивної освіти

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СЕЗОННА ДЕПРЕСІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Настання осіннього та зимового періоду впливає на людський організм по-різному. Одні легко адаптуються до змін погодних умов, рівня освітленості та зниження температури. Проте, є частка людей, які тяжко «переживають» цей етап, що проявляється сильною стомлюваністю та втратою інтересу до життя загалом.

Приблизно у 33% – 44% пацієнтів розвивається великий депресивний епізод. У світовій статистиці сезонна депресія, крім алергії та СНІДу, поставлена на 4 місце серед найпоширеніших проблем зі здоров'ям. Навіть до 10% людей вважають, що скорочення дня пов'язане з їхнім загальним самопочуттям, і виявляють більш-менш серйозні симптоми цього стану [3].

Сезонну депресію вперше систематично описав доктор медицини Норман Розенталь, який на власному досвіді зіткнувся з перепадами настрою від переїзду до більш похмурого, холодного міста (сам Норман з Південної Африки). Він провів експеримент зі збільшенням штучного світла (пізніше це стало називатись світлотерапією) та помітив позитивну тенденцію зміну настрою та стану людини від цього процесу.

Одним з таким експериментом було використання флуоресцентного білого світла та рандомізованого контрольованого тьмяно-червоного світла. Результати підтвердили факт превалювання позитивного впливу білого світла над тьмяно-червоним на самопочуття досліджуваних [1]. Таким чином ним було встановлено діагноз «сезонний афективний розлад».

Сезонна депресія вважається підтипом великої депресії та має подібні симптоми, які загострюються в осінньо-зимовий період:

– проблеми зі сном: раннє прокидання, довге спання, труднощі засипання, відсутність сну;

- відсутній/підвищений апетит, що впливає на вагу;
- відчуття стомлюваності, апатії;
- бажання втекти від свого стану за допомогою шкідливих речовин;
- суїцидальні тенденції;
- фізичні болі;
- відчуття оціпеніння, тяжкості, відчаю;
- пониження лібідо;
- нестача енергії для виконання певних дій;
- важкість у прийнятті рішень;
- нагнітання негативних думок;
- невпевненість у собі, занижена самооцінка;
- дистанція від інших («самоізоляція»);
- перепади настрою;
- втрата інтересу до речей, справ, життя;
- відчуття нереальності, відстороненості та ін. [2].

Для початку необхідно звернутись до кваліфікованого спеціаліста, який підтвердить наявність даного захворювання. Він повинен визначити рівень впливу сезонної депресії на самопочуття та життєдіяльність пацієнта та, відштовхуючись від цих даних, вибудувувати лінію лікування. Дієвими є психотерапія (особливо ефективною буде когнітивно-поведінкова терапія), медикаментозне лікування (прийом антидепресантів), що полегшує перебіг недуги тощо.

Проте, протікання сезонної депресії можна коригувати власними зусиллями. До найбільш практичних засобів відносяться:

1. Світлолікування (світлотерапія) передбачає:
 - використання лайтбоксів, ламп з освітленістю в 10000 люкс (лампа повинна світитися поблизу хворого, впродовж 30 – 60 хвилин);
 - симуляцію світанку (наприклад, дія світлових будильників, в яких налаштована функція освітлення на зразок сходу сонця);
 - перебування на свіжому повітрі: прогулянки, заняття на освітлених ділянках вулиці тощо.

2. Фізична активність як запорука успішного протікання усіх видів депресій, у тому числі сезонної. Заняття спортом сприяють виділенню речовини дофаміну, якого так не вистачає організму під час депресії. Більший ефект будуть давати заняття фізичними вправами на свіжому повітрі.

3. Споживання продуктів, що багаті на вітамін D (червона риба, жовтки яєць, печінка тварин, яловичина, молочні продукти з високим вмістом жиру).

Сезонна депресія – захворювання, на яке необхідно звертати увагу та своєчасно надавати допомогу задля уникнення ускладнень, що негативно позначаються на якість життя.

Список літератури

1. Rosenthal N., Blehar M. Seasonal Affective Disorders and Phototherapy. New York: Guilford Press, 1989. 350 p.
2. Sweet C. Change Your Life with CBT: How Cognitive Behavioural Therapy Can Transform Your Life. Harlow, England: Pearson Education, 2010. 245 p.
3. Bereza B. Seasonal affective disorder – Selected diagnostic and therapeutic issues. *Pediatrics i Medycyna Rodzinna* 5 (2), 2009. 113 – 119 p.

УДК 159.96

Поспелова І. Д.

к. психол. н., доцент кафедри теорії та методики практичної психології, соціально-гуманітарний факультет, Університет Ушинського,

Колеснікова А. П.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНІК ДЛЯ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ОСОБИСТОСТІ

В сучасному світі людина змушена жити в умовах хронічного стресу. Кризові явища, постійна завантаженість на роботі, високі вимоги до професіоналізму співробітників, конкуренція, необхідність постійно пристосовуватися до вимог часу, намагатися підтримувати необхідний рівень професійної компетентності, всі ці фактори здатні вивести з душевної рівноваги навіть найстійкішу та психічно урівноважену людину і часто стають причиною так званого синдрому «професійного вигорання» – виснаження моральних і фізичних сил, що неминуче позначається як на ефективності професійної діяльності, психологічному самопочутті, так і на стосунках особистості з сім'єю і друзями.

Синдром «професійного вигорання» як наслідок стресів, пов'язаних із професійною діяльністю, вже понад тридцять років активно вивчається в рамках організаційної, клінічної психології.

Початок поглибленого дослідження цієї проблематики більшість авторів пов'язують насамперед із ім'ям американського психіатра Х. Фреденбергера, який уперше ввів поняття «вигорання» для позначення сукупності психічних, психофізіологічних та психосоматичних дисфункцій, безпосередньо пов'язаних із професійною діяльністю [1]. Ідеї Х.Фреденбергера отримали подальший розвиток у роботах цілого ряду американських психологів, зокрема К. Маслача, С. Джексона, Б. Перлмана, Є. Хартмана та інших, в рамках яких здійснено детальний аналіз процесу вигорання як реакції організму у відповідь на тривалі професійні стреси [2]. Дослідниками розроблено методи діагностики вигорання, а також профілактика та комплексна терапія емоційного вигорання професіонала.

В умовах переходу до ринкової економіки та пов'язаним з ним неухильним підвищенням вимог до рівня професіоналізму, продуктивності праці, а також професійної мобільності співробітників викликало різке зростання інтересу до проблеми «професійного вигорання» з боку вітчизняних науковців. З'являються роботи таких авторів, як М. Авраменко, В. Бойко, Н. Водопянова, Т. Зайчикова, Л. Карамушка, А. Лужецька, К. Малевич, О. Мірошниченко, В. Орел, О. Папанова, Е. Старченкова та ін. [1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12].

Важливо відзначити, що дослідники, котрі обирають «професійне вигорання» як предмет дослідження, позиціонують його як руйнівне та деструктивне явище (виснаження фізичних, фізіологічних та психічних ресурсів) у житті професіонала (К. Маслач) [2]; спеціаліст, який не здатний впоратися ефективно із стресом, викликаним певними обмеженнями, що стосуються реалізації його цілі та особистісної кар'єри (Т. Решетова) [6]; як вироблений особистістю механізм

психічного захисту в формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на психотравмуючі впливи, стереотип емоційної або професійної поведінки, що дозволяє людині дозувати і економно використовувати емоційний ресурс (В. Бойко) [3]; психофізіологічну реакцію, обумовлену частковими, іноді надмірними, але, як правило, малоефективними зусиллями, що направлені на задоволення трудових потреб, й супроводжуються психологічними, емоційними, а інколи і фізичними відхиленнями від активності у відповідь на надмірний стрес або незадоволеність (В. Орел) [7]; специфічний вид професійного захворювання людей у системі «людина-людина» (Т. Форманюк та ін.) [8].

Наведений короткий огляд, що характеризує ступінь наукового вивчення аналізованої проблематики, дозволяє говорити, що на сьогоднішній день не достатньо уваги приділяється дослідженню теоретичних та практичних заходів із профілактики «професійного вигорання» особистості. Актуальність зазначеної проблеми та інтерес до її розробки в науковій психологічній літературі обумовили вибір теми дослідження: «Психологічні особливості арт-терапевтичних технік для психопрофілактики професійного вигорання у особистості»

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних особливостей арт-терапевтичних технік для психопрофілактики професійного вигорання у особистості.

Згідно до мети визначились наступні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний огляд проблеми використання арт-терапевтичних технік для психопрофілактики професійного вигорання у особистості.

2. Розробити програму емпіричного дослідження та підібрати методики для діагностики рівня професійного вигорання у особистості.

3. Розробити та апробувати програму психопрофілактики синдрому професійного вигорання засобами арт-терапії.

4. Аналіз результатів апробації авторської програми психопрофілактики для теоретичного обґрунтування психологічних особливостей ефективності арт-терапевтичних технік для використання практичними психологами при роботі з вигоранням у особистості.

Об'єкт дослідження – психологічні особливості особистості з синдромом професійного вигорання.

Предмет дослідження – психологічні особливості та ефективність програми психопрофілактики синдрому професійного вигорання засобами арт-терапії.

Методи дослідження. У роботі були використані наступні методи:

– теоретичні: аналіз літератури з обраної наукової проблеми, узагальнення, систематизація наукових даних;

– емпіричні: спостереження, бесіда, комплекс методик: методика «Діагностики рівня емоційного вигорання» В. В. Бойка (для виявлення рівня професійного вигорання); методика «Визначення психічного «вигорання» О. О. Рукавішнікова (дає можливість дослідити та проаналізувати прояви синдрому «вигорання»); методика «Психологічне вигорання» у професіях системи «людина – людина» (розроблена Н. Є. Водоп'яною, О. С. Старченковою на основі моделі К. Маслач та С. Джексона), з метою визначення основних складових синдрому «вигорання»; методика «Оцінка властивостей темпераменту» В. М. Русалова (для діагностики темпераментних особливостей людини).

– статистичні методи обробки даних (кореляційний аналіз) із використанням комп'ютерної програми SPSS 23.0 for Microsoft Windows;

– методи психологічного експерименту – арт-терапевтичні техніки за методиками І. Ялома, М. Лібмана, Д. Уэллера, Д. Кэмпбелла, А. Хілла, О. І. Копитіна; ізо-терапії – малюнкова терапія Г. В. Бурковського, М. Е. Бурно, Р. Б. Хайкіна, Б. Едвардса.

Науково-дослідна робота проводилась в період з 2022 – 2023 рр. на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Вибірку склали магістранти «Відділення перепідготовки фахівців за магістерською програмою із психології» соціально-гуманітарного факультету – 60 осіб віком 25 – 50 років.

Матеріали дослідження можуть бути використані:

– в процесі викладання лекційних, практичних та лабораторних занять зі студентами психологічного факультету університету;

– у психодіагностичній, психопрофілактичній та корекційній роботі практичних психологів;

– у психопрофілактичній роботі з синдромом «професійного вигорання» у робітників сфери обслуговування.

Результати здійснення теоретичного огляду проблеми використання арт-терапевтичних технік для психопрофілактики професійного вигорання у особистості. Як показав теоретичний аналіз, проблемою використання арт-терапевтичних технік для психопрофілактики професійного вигорання у особистості займаються такі науковці як: Х. Фреденбергер, Б. Едвардс, І. Ялом, М. Лібман, Д. Уэллер, Д. Кэмпбелл, А. Хілл, В. В. Бойко, Н. Є. Водоп'янова, О. І. Копитін, А. І. Захаров, Р. Б. Хайкін.

Список літератури

1. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: навч. посібник для студ вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядипломної освіти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. – 2-е вид., перероб. та доповн. – К. : Міленіум, 2006. – 368 с.

2. Maslach C., Leiter, P. The Truth About Burnout: How Organizations Cause Personal Stress and What to Do About It. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1997. – 328 pp.

3. Бойко В. В. Синдром емоційного вигорання в професійному спілкуванні. – СПб., Добродійко, 1999

4. Водоп'янова Н. Е. Синдром «выгорания» в профессиях системы «человек–человек» / Водоп'янова Н. Е. // Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности [под ред. Г.С. Никифорова и др.]. – СПб.: Пресса, 2001. – 282 с.

5. Мірошніченко О. Профілактика «синдрому» професійного вигорання у працюючих в екстремальних умовах: начальнo-методичний посібник / О. Мірошніченко – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. 155 с. (Рівн. ін-т. підвищ. кваліфікац. пед. кадрів) : Уклад.: Н.Ю.Новоселецький. – Рівне, 1996. – 356 с.

6. Решетова Т. Синдром выгорания в социальных профессиях. Психологический журнал. Т. 23.2002. № 3. С. 85–95.

7. Орел В. Е. Синдром психического выгорания личности / В. Е. Орел. – М.:Издательства Ин-та психологи РАН, 2005. – 329 с. ДИП 49

8. Форманюк Т. В. Синдром «эмоционального сгорания» как показатель профессиональной дезадаптации учителя. // Вопросы психологии, 2004, №6. С.38-45.

9. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии / И. Ялом –СПб.: Издат-во «Питер», 2000. – 116 с.

10. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О. Л. Вознесенська, О. М. Скар, О. А. Бреусенко-Кузнецов, О. О. Деркач., Л. В. Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О. Л. Вознесенської, О. М. Скар].-К.:Видавець ФОП Назаренко Т. В., 1017.-312 с.

11. Практикум з арт-терапії : навчально-методичний посібник. Ч. 2. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 148 с.

12. Арт-методы в психологическом консультировании : методические рекомендации: в 2 ч. / сост.: Т. Е. Косаревская, Р. Р. Кутькина. Витебск : ВГУ имени П. М. Машерова, 2020. Ч. 1.- 49 с.

УДК 159.923.2

Бахвалова А. В.

асистентка кафедри загальної психології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИМИ ЯКОСТЯМИ СУБ'ЄКТА ДІЯЛЬНОСТІ

Професійно важливі якості (далі ПВЯ) – це ті індивідуально-психологічні властивості, характеристики та навички, які допомагають суб'єкту виконувати певну професійну діяльність, навчатися та опановувати нове. Зрештою, використання слова «навички» у поясненні поняття ПВЯ може викликати дискусію, однак у деяких професіограмах список здібностей знаходиться саме у блоці ПВЯ [2]. До того ж, Поварьонков Ю.П. стверджував, що професійно орієнтованими якостями стають ті індивідуальні якості, що «впливають на ефективність функціонування та формування суб'єкта праці» [1, с. 37], серед них яких є і вміння, і здібності (див. рис. 1).

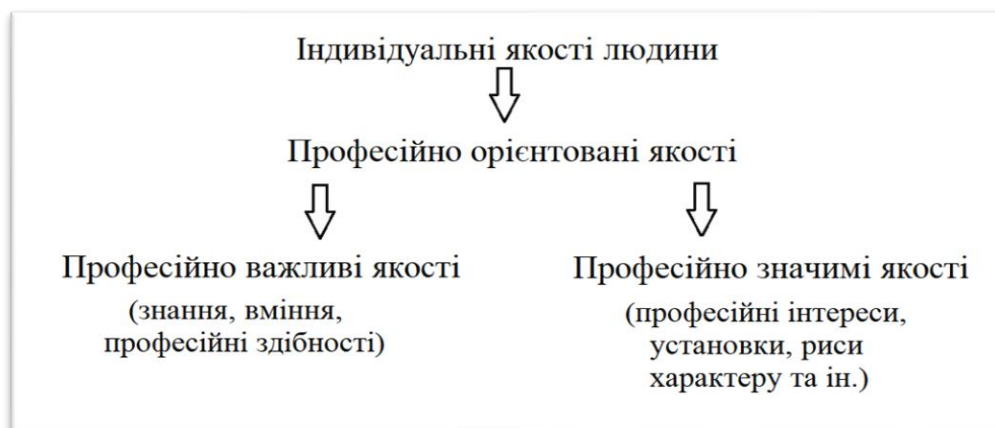

Рис. 1. Класифікація професійних якостей за Поварьонковим Ю. П.

Ясюкова Л. А., обговорюючи роль індивідуальних властивостей людини, зазначає: «За умови тісних та позитивних взаємозв'язків між більшістю особистісних властивостей (та ПВЯ у тому числі) можливий процес їх взаємопосилення, що сприяє вдосконаленню необхідних навичок та успішному професійному становленню» [3, с. 80]. Продовжуючи думку авторка пише, що негативні взаємозв'язки, навпаки, гальмують професійне та особистісне зростання. Щоб перевірити це твердження було проведене відповідне дослідження.

Вибірці у 117 осіб середнім віком 31 рік (віковий розмах від 20 до 57 років), 28 чоловіків та 89 жінок було запропоновано авторську методику дослідження професійно важливих якостей журналістів (відповідно, усі досліджувані – професійні журналісти). Декілька слів про методику: вона дозволяє досліджуваним оцінити по 5-бальній шкалі прояви 26 ПВЯ.

Проаналізовано кореляційні зв'язки між ПВЯ досліджуваних і встановлено наявність виключно позитивних зв'язків між усіма 26-ма запропонованими якостями (двосторонній коефіцієнт Пірсона, значимість $p < 0,01$ та $p < 0,05$). Сила таких кореляцій коливається від 0,76 до 0,18. Відмітимо, скільки статистично значимих зв'язків кожна якість має із іншими 25-ма якостями зі списку методики (див. табл. 1).

Таблиця 1

Кількість кореляцій між ПВЯ

Якості	Кількість кореляцій з іншими ПВЯ
Винахідливість, наполегливість, об'єктивність, спостережливість	25
Комунікативна компетентність, критичне мислення, оперативність, професійні знання, розвинута увага, творчий підхід	23
Вміння привернути увагу аудиторії, хороша пам'ять	22
Лідерські якості	20
Адаптивність, вміння працювати з джерелами, ерудованість, моральні якості, самоконтроль, філологічні здібності	19
Вихованість, стресостійкість	18
Емоційна стійкість	17
Активність, рефлексивність	16
Аналітичне мислення	15
Неконфліктність	14

Отже, максимальна кількість зв'язків наявна у винахідливості, наполегливості, об'єктивності та спостережливості. Дані ПВЯ є універсальними, хіба що об'єктивність є однією із ключових для роботи журналіста. Найменша кількість зв'язків наявна у неконфліктності, однак 14 кореляцій – це така кількість, що показує зв'язки більше ніж із половиною запропонованого списку. Враховуючи такі результати висновком може слугувати те, що у досліджуваних журналістів структура ПВЯ є цілком угодженою, що сприяє їх ефективній діяльності та виконанню професійних обов'язків. З іншої сторони нам не вдалося виявити негативні взаємозв'язки всередині структури ПВЯ, що залишається завданням для подальшого дослідження.

Список літератури

1. Поварьонков Ю. П. Проблема індивідуально-психологічного змісту професійно важливих якостей суб'єкта праці. *Ярославский педагогический вестник*. 2008. №1. С. 34 – 40.
2. Романова Е. С. Професіограма. Журналіст. *99 популярних професій: психол. аналіз і професіограми*. СПб., 2003. С. 118 – 121.
3. Ясюкова Л. А. Взаємозв'язок індивідуально-психологічних характеристик у структурі професійних здібностей. *Вопросы психологии*. 1990. № 5. С. 72 – 81.

УДК 61

Полясний В. О.

д. мед. н., професор,
МГУ, КНП «Одеський регіональний клінічний
протипухлинний центр» ООР, м. Одеса, Україна

Машуков А. О.

д. мед. н., доцент,
МГУ, КНП «Одеський регіональний клінічний
протипухлинний центр» ООР, м. Одеса, Україна

Брайловська В. В.

асистент кафедри,
МГУ, м. Одеса, Україна

МАКРО- ТА МІКРОСКОПІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОЛОРЕКТАЛЬНОГО РАКУ

У структурі захворюваності серед усіх злоякісних новоутворень колоректальний рак (КРР) займає провідну роль, будучи третім за поширеністю видом раку у чоловіків (поступається раку легеней та раку передміхурової залози) і другим за частотою у жінок (після раку молочної залози).

Мета роботи./Aim. Проаналізувати та оцінити макро- і мікроскопічні характеристики колоректального раку.

Матеріали і методи./Materials and methods. Дослідження одноцентрове, ретроспективне. Проведено на базі КНП «Одеський регіональний клінічний протипухлинний центр» ООР. Дослідження включає 45 пацієнтів з верифікованим колоректальним раком, що були прооперовані у період з 2017 по 2020 рік. Об'єм проведеного радикального оперативного лікування – правостороння геміколектомія. Діагноз КРР був верифікований або до операції за даними тотальної колоноскопії з біопсією, або за даними післяопераційного патогістологічного дослідження. Критеріями включення в дослідження були: вік 18 – 75 років, наявність гістологічно підтвердженого діагнозу «колоректальний рак», стадії онкозахворювання – від I до IIIc (пацієнти з IV стадією захворювання у дослідження не включалися), радикальний об'єм проведеного оперативного втручання.

Результати і обговорення./Results and discussion. Всього у дослідження був включений 21 чоловік і 24 жінки, середній вік хворих склав 69,3 роки. Розповсюдження пухлин правої половини товстого кишечника по відділам було наступним: рак сліпої кишки – 8 хворих, висхідної ободової кишки – 20 хворих, печінкового кута – 11 хворих, проксимального відділу попереково-ободової кишки – 6 пацієнтів. Розподіл за стадіями (класифікація TNM) був наступним: I – 1 пацієнт, IIa – 22 пацієнта, IIb – 11 пацієнтів, IIIa – 0 пацієнтів, IIIb – 9 пацієнтів, IIIc – 2 пацієнти. У відповідності до макроскопічного показнику T у 17 пацієнтів онкопроцес був місцеворозповсюдженим (оцінено як T1), у 27 пацієнтів було T3 та 1 пацієнт мав первинну пухлину T1. Всі пацієнти були прооперовані радикально:

виконувалась правостороння геміколектомія та лімфодисекція у наступних об'ємах: D1 – у 1-го пацієнта, D2 – у 27 пацієнтів, D3 – у 17 пацієнтів. За даними післяопераційного патогістологічного дослідження, пухлинне ураження регіонарними метастазами лімфатичних вузлів було оцінено індексами від 0 до 2-х: N2 – у 2-х пацієнтів, N1 – у 9-ти пацієнтів, N0 – у 34-х пацієнтів. При N0 у 15-ти пацієнтів був виявлений синус-гістоцитоз, у 18-ти пацієнтів – реактивна гіперплазія, ще у 12-ти випадках специфічних змін виявлено не було. Ступінь диференціювання первинної пухлини широко варіювала: G1 – у 1-го пацієнта, G2 – у 15-ти пацієнтів, G3 – у 15-ти пацієнтів, Gx – у 1-го пацієнта, G1/2 – у 2-х пацієнтів, G2/3 – у 11 пацієнтів. Критерій P у описанні первинних пухлин як класифікаційний критерій більше не використовується, але цікавим залишається ступінь інвазії у стінку кишківника. В 1 випадку пухлина перфорувала стінку товстого кишківника, у 10-ти випадках проростала у м'язовий шар, у 11-ти випадках – проростала у серозний шар, у 22-х пацієнтів спостерігалася інвазія у жировий шар, у 1-му випадку була penetрація у суміжні органи, у 1-го пацієнта даний критерій не був описаний у патогістологічному дослідженні. Пухлина мала різну ступінь протяжності відносно кишківника: 2см – 1 пацієнт, 2,5см – 1 пацієнт, 3см – 2 пацієнта, 3,5см – 2 пацієнта, 4см – 4 пацієнта, 4,5см – 3 пацієнта, 5см – 5 пацієнтів, 5,5см – 1 пацієнт, 6см – 5 пацієнтів, 7см – 7 пацієнтів, 8см – 5 пацієнтів, 9см – 2 пацієнти, 10см – 4 пацієнти, 11см – 1 пацієнт, 12см – 1 пацієнт. Макроскопічний ріст пухлини був циркулярним у 19-ти випадках, інфільтративним у 7-ми випадках, мав блюдцеподібний характер у 2-х хворих, у інших випадках ніяк не був описаний. У 14-ти пацієнтів ріст пухлини був екзофітним, у 27-ми випадках – ендофітним і інфільтративним, у 3-х випадках – носив змішаний характер або не визначався.

При аналізі мікроскопічних характеристик колоректального раку периваскулярний ріст вздовж дрібних артеріол та капілярів спостерігався у 15-ти випадках (в одному випадку він був найбільш виражений), периневральний ріст був в 1-му випадку і безпосередня інвазія у капілярні судини спостерігалася у 2-х випадках. Імунна реакція різного ступеню вираженості була у 6-ти випадках, у 39-ти її не спостерігалася. Розпад пухлини внаслідок її некрозу патогістологічно був підтверджений у 2-х випадках, ерозивні зміни пухлини – у 44-х випадках, окремі локальні мікронекрози – у 18-ти випадках, не було ознак розпаду або ерозії пухлини у 25-ти випадках. За особливостями гістологічної структури анаплазія пухлини виникла у 4-х випадках, муцинозний компонент спостерігався в 11-ти пухлинах, трабекулярно-солідні структури – в 1-му проаналізованому макропрепараті, тубулярні структури – у 3-х випадках, папілярні структури – у 2-х випадках, криброзні ділянки – у 1-му випадку, пухлини залозисто-солідної будови – у 10-ти випадках КРР, перснеподібний фенотип – у 1-го хворого.

Висновки. 1. Мікроскопічні характеристики колоректального раку обумовлюють характер макроскопічного росту пухлини. 2. Оцінка індивідуальних макро- та мікроскопічних характеристик пухлин здатна вплинути на визначення об'єму лікування ті результат проведеного лікування. Постійне вдосконалення схем терапії колоректального раку, а також глибоке розуміння шляхів канцерогенезу зробили підхід до лікування кожного конкретного випадку індивідуальним.

УДК : 616.12-005.4-008.331.1-06:616.379-008.64]-008.9-056.25

Казанцева Т. В.

к.мед.н., доцент,
доцент кафедри сімейної медицини,
Буковинський державний медичний університет

Білецький С. В.

д.мед.н., професор,
професор кафедри сімейної медицини,
Буковинський державний медичний університет

**ВИРАЖЕНІСТЬ МЕТАБОЛІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ХВОРИХ НА
АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ КОМОРБІДНУ З ІШЕМІЧНОЮ ХВОРОБОЮ
СЕРЦЯ ТА ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ТИПУ 2
ЗАЛЕЖНО ВІД ІНДЕКСУ МАСИ ТІЛА**

Артеріальна гіпертензія (АГ) є найбільш розповсюдженим серцево-судинним захворюванням (ССЗ) у світі і Україні [1]. Останнім часом велику увагу стали приділяти проблемі ко- і поліморбідності. Загальновідомо, що серед захворювань серцево-судинної системи артеріальна гіпертензія найбільш часто поєднується з ішемічною хворобою серця (ІХС). Особливо серйозною проблемою є коморбідність АГ і цукрового діабету типу 2 (ЦД 2), що пов'язане з більш раннім розвитком ураження органів-мішеней і наступними серцево-судинними катастрофами [2, с.11; 3, с. е171]. При діагностиці та лікуванні АГ необхідно враховувати не тільки рівень артеріального тиску, а й наявність супутніх факторів ризику, під впливом яких сумарне значення ризику може значно збільшуватись. Особлива увага приділяється проблемі надмірної маси тіла та ожиріння у формуванні кардіоваскулярного ризику [4, с. 99].

Мета дослідження: вивчити особливості метаболічних порушень у хворих на артеріальну гіпертензію II стадії (АГ II ст.) у поєднанні з ішемічною хворобою серця і цукровим діабетом типу 2 залежно від індексу маси тіла.

Матеріал і методи дослідження: обстежено 97 хворих на АГ II ст., у тому числі: 45 хворих на АГ II ст. у поєднанні з ІХС (1 група) та 52 хворих на АГ II ст. у поєднанні з ІХС і ЦД 2 (2 група). Контрольну групу склали 26 практично здорових осіб, репрезентативних за віком і статтю.

Вивчали показники ліпідного, вуглеводного обміну, окисного гомеостазу, вміст у крові кінцевих метаболітів монооксиду нітрогену (NO) залежно від індексу маси тіла.

Результати дослідження: У хворих на АГ II ст. у поєднанні з ІХС з надлишковою масою тіла (НМТ), порівняно з контролем, встановлено достовірне підвищення концентрації імунореактивного інсуліну (ІРІ) та індексу НОМА-ІР. За наявності ожиріння 1-го ступеня відзначене достовірне підвищення концентрації глюкози плазми, ІРІ, індексу НОМА-ІР, зниження концентрації холестеролу ліпопротеїнів високої щільності (ХС ЛПВЩ) і підвищення вмісту холестеролу ліпопротеїнів низької щільності (ХС ЛПНЩ), зростання концентрації малонового альдегіду (МА) в еритроцитах порівняно не тільки з контролем, але й з пацієнтами з НМТ.

У хворих на АГ II ст. у поєднанні з ІХС та ЦД 2 з ожирінням I встановлено достовірне збільшення концентрації загального холестеролу (ЗХС) (на 42,54%), триацилгліцеролів (на 42,5%), ХС ЛПНЩ (на 14,5%), МА еритроцитів (на 18,5%), МА плазми (на 16,14%), зменшення вмісту ХС ЛПВЩ (на 18,0%), глутатіону відновленого (на 17,75%), нормалізація активності каталази (КТ), порівняно з пацієнтами з НМТ.

Висновок: У хворих на артеріальну гіпертензію II ст. у поєднанні з ішемічною хворобою серця виявлена залежність окремих показників метаболізму від індексу маси тіла. У крові пацієнтів з ожирінням 1-го ступеня, порівняно з пацієнтами, що мали надлишок маси тіла, встановлене вірогідне ($p < 0,05$) підвищення концентрації ІРІ та індексу НОМА-ІР, ХС ЛПНЩ, зниження концентрації ХС ЛПВЩ, зростання вмісту МА в еритроцитах. Більш виражений вплив збільшення маси тіла на показники метаболізму виявлений у хворих на артеріальну гіпертензію II ст. у поєднанні з ішемічною хворобою серця та цукровим діабетом типу 2.

Список літератури

1. Коваленко В.М., Корнацький В.М. Хвороби системи кровообігу як медико-соціальна і суспільно-політична проблема: аналітично-статистичний посібник. Київ: Коломійщин ВЮ; 2014. 278 с.

2. Біловол О.М., Шалімова А.С., Кочуєва М.М. Коморбідність гіпертонічної хвороби та цукрового діабету 2 типу – актуальна проблема сучасної медицини. *Укр. терапевт. ж.* 2014. №1. С. 11-17.

3. Vatinian S., Gurgyan S. Combination of angiotensin II receptor antagonist with calcium antagonist in patients with essential hypertension complicated by type 2 diabetes mellitus. *Journal of Hypertension.* 2015. № 33 (1). e171-e171.

4. Питецька Н.І. Артеріальна гіпертензія та ожиріння у хворих літнього віку. *Проблеми старения и долголетия.* 2016. № 25 (1). С. 98 – 104.

УДК 37.092:316(50)

Ждамарова А. В.
аспірантка кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук,
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АРАБСЬКИХ КРАЇНАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Процеси глобалізації та швидкість сучасних суспільно-політичних процесів ставлять перед суспільством завдання, які потребують швидкого вирішення. Особливо цей процес стає помітним при вирішенні проблем сучасної освіти. Арабський світ у сучасних умовах розвитку світового співтовариства має стратегічне значення в зв'язку із своїм географічним розташуванням і величезними запасами вуглеводнів: 57% розвіданих запасів нафти і 28% - газу, що притягує до нього увагу і в той же час ставить перед арабським суспільством складні завдання у процесі його розвитку. На багато таких викликів повинна відповідати система освіти, що гнучко реагує на нові потреби ринку праці.

Питання освіти є питаннями не місцевого, а глобального значення.

Одним з вагомих аспектів є усвідомлення особливостей становлення системи освіти у арабських країнах. В той же час необхідно констатувати той факт, що не дивлячись на багату історію і самобутність системи освіти арабських держав їй присвячено доволі мало вітчизняних публікацій.

Араби вважають, що зачатки виховання і освіти відображені в оповіданні з Священного Корану про те, як Аллах велів ангелам надати шану Адаму, який, природно, першим з людей отримав знання про все, що є на Землі з тварин, рослин і т.ін. [3, с. 31, 33, 34]. У Корані також є аят, в якому міститься прямий заклик до пізнання. Там говориться: «І говори: Господь мій! Додай моє знання» [3, с. 114]. Оскільки знання освячено Божою волею, араби ставилися і ставляться до нього з великою повагою.

Виховання підростаючого покоління, передача йому знань, накопичених предками, підготовка його до адекватного сприйняття нових ідей є найважливішими завданнями і основними функціями суспільства. Будь-яка держава, яка бажає зайняти гідне місце на міжнародній арені, має усвідомлювати, що це неможливо без випереджаючого розвитку людського потенціалу – основи формування нової економіки знань інформаційного суспільства. Арабське суспільство – не виняток. Протягом століть в арабських країнах, в тому числі і в країнах Магрибу, складалася і розвивалася своя система освіти. Вбираючи досвід попередніх поколінь, збагачуючись новими теоріями і педагогічними практиками, ця система відіграє

важливу роль у формуванні сучасної освіченої людини, яка покликана нести помітний внесок в економічний, соціальний і культурний розвиток своєї країни.

Проблема отримання знань і методів залучення до них через виховання і навчання в арабському світі має давню історію. У доісламський період це були практичні знання і навички, необхідні для виживання в суворих умовах кочового життя. Головним методом їх отримання і передачі було домашнє виховання, наслідування дорослим і настанови старших.

З приходом ісламу в часи пророка Мухаммада з'являються нові підходи до проблеми знань. У цей період знання постає у вигляді божественного одкровення - Корану. Завданням навчання стає пізнання приписів і істин нового вчення, з'єднання духовного і фізичного вдосконалення молодих людей з метою їх активної участі в поширенні ісламу.

На сьогодні у арабських країн багато труднощів, в тому числі недостатня зосередженість на пріоритетності та стратегії досліджень, брак коштів для досягнення цілей досліджень, слабе усвідомлення важливості хорошого наукового дослідження, неадекватна система зв'язків, слабка спільна діяльність і «відплив умів». З доступних статистичних даних ясно, що в цих країнах в майбутньому необхідна тривала державна підтримка, якщо вони збираються поліпшувати університетські дослідження, подолати слабкі зв'язки університетів з промисловістю і надати випускникам університетів професійні та підприємницькі знання з метою створення національних інноваційних систем.

Арабська стратегія з науки технології та інновацій, прийнята Радою міністрів вищої освіти і наукових досліджень арабських країн в 2014 році, дає грандіозну програму дій. Стратегія рекомендує залучати вчених з діаспори і спонукає вчених взяти участь у державній пропаганді. Вона також закликає збільшити інвестиції у вищу освіту і навчання для отримання критичної маси фахівців і зупинки «відпливу умів».

На сьогодні у країнах регіону спостерігається виразна невідповідність між навичками, які отримують випускники, і потребами ринку. Надлишок університетських випускників і направлення не успішних учнів у профтехучилища – замість того, щоб усвідомити ключову роль, яку кваліфікований технік грає в становленні наукомісткої економіки - живить безробіття серед випускників вузів і залишає ринок без кваліфікованої робочої сили.

Багато арабських урядів створюють наглядові ради, щоб поліпшити моніторинг своїх наукових систем шляхом збору та аналізу даних. Іншим слід наслідувати цей приклад.

Нематеріальні фактори і цінності також важливі у процесі реформування сфери науки та освіти. Працевлаштування та призначення на посаду в державних організаціях має ґрунтуватися виключно на експертному потенціалі і трудовому стажі індивіда, а не на політичних уподобаннях.

Список літератури

1. Éducation au Maroc URL:
https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89ducation_au_Maroc .

2. Éducation en Algérie URL:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Syst%C3%A8me_%C3%A9ducatif_en_Alg%C3%A9rie .

3. Коран / пер. с араб. И. Ю. Крачковского. Москва : Внешторгиздат, 1990. 447 с. – С. 2: 31,33,34.

4. http://www.alukah.net/literature_language/0/35966 . أحمد إبراهيم هندي: اللغة العربية بين الواقع المرصود والأمل المنشود.

Богатчук С. С.

к. іст. н., доцент

доцент кафедри історії України та філософії,
Вінницький національний аграрний університет

Г. СКОВОВОРОДА – ПЕДАГОГ, МИСЛИТЕЛЬ, ТВОРЕЦЬ

Вся наукова спільнота відзначає 300-річчя з дня народження Великого українця Григорія Сковороди, який народився 3 грудня 1722 року.

Сковороду називають виразником демократичних ідей, гуманістом, просвітителем. В своїх творах він піднімав питання філософського, суспільно-політичного, естетичного характеру, обстоючи права і свободи знедоленого народу [1, с. 3].

У 1751 році Г.С. Сковорода розпочинає свою педагогічну діяльність в Переяславському колегіумі. Йому було доручено читати курс поетики «Разсуждение о поэзии и руководство оной», який сам розробив. Зміст цього курсу, в якому педагог відійшов від традиційного, передбаченого програмою викладання та намагався привнести нові погляди у викладанні філологічної науки, не сподобався єпископу Никодиму Сребницькому, через що його вигнали після консисторського суду з цього навчального закладу [2, с. 188].

Повернувшись до Києва, Сковорода розпочинає навчання на богословському курсі. Він був надзвичайно обдарованою людиною, одним з найкращих на курсі [1, с. 75]. Та не закінчує повний курс навчання.

11 серпня 1759 року студент «богословських наук» Г.Сковорода був призначений вчителем поетики в Харківському колегіумі за сприяння архімандрита цього навчального закладу Гервасія Якубовича. В класі поетики займалися 39 учнів від 12 до 22 років. Вони були з Харківщини, Сумщини, Ізюму, Курської губернії та інших місць. Більшість з них були дітьми священників. Та далеко не всі учні виявляються здібними у навчанні (клас поетика передбачав вміння складати вірші). Вимогливий та справедливий вчитель виставив лише 21-у учневі позитивну характеристику [1, с. 157 – 158].

На жаль, тексти лекцій з поетики, яку викладав Григорій Сковорода, не збереглися. Він був гарним педагогом, учні тягнулися до нього. Саме його винятковий талант, енциклопедична ерудиція, поезія викликали у них велику пошану і любов. Його життєве кредо стало основою викладання: «Хто труда не докладе, той до добра не прийде» [3, с. 18].

Спеціально для учнів цього колегіуму Сковорода написав «Басню Есопову» латинськими та українськими віршами, в якій педагог-мислитель відзначає необхідність займатися працею чи діяльністю, до якої має здібності, щоб бути щасливим.

В «Харківських байках» Сковорода повчає, що «Досвід – батько мистецтву, знанню і звичці. Звідси народилися всі науки, і книги і майстерства. Ця головна і єдина навчителька вірно навчає птицю літати і рибу плавати», «Робота наша є джерелом радості», «Щасливий той, хто поєднав природжену собі свою роботу з загальною. Вона і є справжнє життя» [3, с. 20, 22 – 24].

Він закликав виховувати у дітей любов до праці й презирство до неробства. В байці «Кукушка и Косик» філософ розповідає про зозулю, яка сама не працює, а дітей підкидає в інші гнізда [2, с. 75].

Ми знаємо, що з 1760 р. по 1762 р. Сковорода не викладав в Харківському колегіумі, причиною було його небажання ставати монахом, щоб далі продовжувати вчителювати.

У 1762 р. він повертається на викладацьку роботу до колегіуму, навчаючи учнів грецької мови. І працює тут до червня 1764 року. Сковорода не тільки веде розмови з учнями, розкриваючи очі на довколишній світ, а й дбає про їхній естетичний розвиток, навчає учнів співати по нотах у супроводі органу, гри на флейті, організовує заняття на лоні природи [2, с. 196].

Збереглися листи Г.Сковороди до свого учня М. Ковалинського, якому він був як за учителя, так й за друга. Більшість з них носили повчально-дидактичний характер, з педагогічною метою. Необхідно відзначити, що М. Ковалинський, здобувши освіту за кордоном, став вихователем дітей К. Розумовського, а згодом – куратором Московського університету [4, с. 209].

У листах до своїх учнів педагог дбав про удосконалення їхніх знань з грецької та латинської мови, прищеплював любов до античної філософії й літератури.

Важливим у вихованні мислитель-педагог вважав виховання в сім'ї. Його слова з байки можна вважати крилатими щодо поваги та любові до своїх батьків: «Родителі наші кращі за тебе для нас навчителі. Вони нас родили у темі, але для світла» [3, с. 22].

Г. Сковорода вважав одним із основних завдань педагогіки виховувати високоморальну людину, яка прагне самоудосконалюватись. Основними методами, відзначав педагог, які необхідно використовувати, це приклад, роз'яснення, поради, а головними напрямками педагогіки: гуманізм, народність, моральність, патріотизм.

Г. Сковорода вважав професію вчителя найгуманнішою і найпотрібнішою людям.

Список літератури

1. Махновець Л. Григорій Сковорода. Біографія. К.: Наукова думка, 1972. 255 с.
2. Педагогічні ідеї Г.С. Сковороди. К. Видавництво АН УРСР, 1972. 252 с.
3. Григорій Сковорода. Харківські байки. К.: Українське державне видавництво, 1946. 36 с.
4. Григорій Сковорода. Твори в двох томах. Т 2. К.: Видавництво АН УРСР, 1961. 527 с.

УДК 327

Підлипний О. О.
Національний авіаційний університет

БЕЗПЕКА МИРНОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ПІД ЧАС РАКЕТНОГО УДАРУ

Хочеться висвітлити саме цю, актуальну в теперішніх реаліях, проблему, з якою ми, українці, зіткнулися майже неочікувано. Тисячі українців постраждали від російських обстрілів, які ведуться майже кожний день по території України. Дивлячись на нашого ворога, який вдається до всіляких брудних «методів» ведення війни, це питання стає актуальним не тільки для українців, а й для всієї міжнародної спільноти.

Яскравим прикладом служить Ізраїль, зі своїм «залізним куполом», який вони продемонстрували на ділі, коли з зони Газа було запущено більше ніж 200 ракет і, як говорять новини, ні одна ракета не досягла своєї цілі, хоча мені розповів мій знайомий який жив в Ізраїлі протягом деякого часу, і був в Ізраїлі коли вівся цей обстріл, то говорив, що ракета таки прилетіла на стадіон. Але це дуже вражаючий результат одна ракета з 200-ти. Звучить реально круто, чи не так? Так, звичайно, це були самі звичайні некеровані ракети, проте і ізраїльські системи «залізний купол», це лише нижня сходинка протиракетної оборони Ізраїлю.

Отож, я б хотів більш детально розглянути протиракетну оборону Ізраїлю. Вона складається з декількох шарів. На найвищому рівні — це система Arrow, яка призначена для знищення балістичних ракет середньої та більшої дальності. Нижче неї знаходиться «Праця Давида», яка призначена для знищення ракет оперативно-тактичних комплексів – таких як «Точка-У» або «Іскандер». Нижче — «Залізний купол». А ще нижче – лазерна система оборони, яка призначена для знищення артилерійських снарядів і мінометних мін. [1].

Так, щоб побудувати в Україні ефективну протиракетну оборону, потрібно багато мільярдів доларів, і не один рік часу, а також потрібна сильна зацікавленість держави в безпеці мирного населення, а також щоб гроші не розкрадалися, як це відбувається зазвичай в нашій країні.

Також важливим фактором є те, що ці системи ППО самі по собі дорогі, так ще й боєприпаси для них також розкіш. Зазвичай боєприпаси для ППО більш дорогі аніж запущені на нас ракети. І тут постає наступне питання, а чи готова держава платити занадто великі кошти задля захисту своїх громадян, коли навіть США, зі своїми мільярдами доларами в бюджеті не готова давати своїм солдатам передову броню для піхоти, адже один «супер» бронезилет коштує в декілька разі дорожче аніж звичайний. Сучасні реалії та бюрократія реально розчаровує, особисто мене.

Наступним постає питання, чому ж Україна, межуючи з таким сусідом як росія, не модернізувала вдосталь свою армію, свої танки та літаки, а також ППО. Так, будуть відмовки на кшталт, ми молода держава з слабкою економікою, потрібно було зміцнювати економіку, а потім вже нарощувати військовий захист. Тут можна

погодитись, а можна і не погодитись, адже що те важливо для країни, що інше, компонувати ці дві сфери я думаю не дуже доцільно.

Я патріот своєї країни, але, ще в школі говорили про корумпованість держави, та розкрадання державних коштів, я зростаю, думаючи, що з часом ситуація буде покращуватись, але потім сталася анексія Криму та вторгнення на Донбас. Ситуація в Україні залишалася некерованою та нестабільною, а 24 лютого 2022 року взагалі почалося масоване вторгнення росії та ракетний обстріл території України. Було б в нас краще ППО, ситуація була б іншою, так окрім ракетних обстрілів, також були танки та піхота, а також авіація, та й якщо б Україна мала більш досконале озброєння невідомо чи пішла б росія війною на Україну.

Говорячи про укриття, то варто сказати про незадовільний стан багатьох бомбосховищ України, деякі взагалі зачинені, деякі просто знаходяться в надто аварійному стані, перебуваючи в якому можна зустріти всяку «живність». Альтернативним і простим рішенням є будівництво нових квартир з спеціальною однією кімнатою, яка буде захищена трьома стінами з металевісної основи, як от це робиться в Ізраїлі, адже там країна межує з ісламістськими державами які вже в котрий раз намагаються «ефективно» напасти на Єрусалим. Також, однією з їхніх безпек являється інформація, адже Ізраїльська розвідка є однією з найкращих в світі.

Що держава може зробити для безпеки населення в ситуації коли в країні повномасштабна війна? На мою скромну думку, потрібно привести до ладу всі бомбосховища країни, показати людям, що там не холодно, мокро і темно, а там є нормальні умови для того, щоб перечекати ракетний удар. Тоді більше людей буде ховатись в бомбосховищах, стане, на мій погляд, більшою довіра та повага до теперішньої влади, хоча вона зараз і так висока як ніколи, і те що зараз робить наша влада, не описати словами, я безмежно вдячний нашій владі та героям з ЗСУ, які дають нам жити в вільній країні, в країні, де люди можуть обирати самі той шлях який вони хочуть.

Список літератури

1. Суспільне. Новини. 2022. URL: <https://suspilne.media/255592-comu-ne-zaliznij-kupol-aki-pvo-ta-pro-dopomogli-b-zakriti-nebo-nad-ukrainou-vijskovij-analitik/>.

УДК 327:314 (477)

Ємець В. О.

старший викладач кафедри
міжнародних відносин,
інформації та регіональних студій
Національного авіаційного університету

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ: МІЖНАРОДНІ ІНДЕКСИ

Одним із чинників формування іміджу держави на світовій арені є міжнародні стандарти, дотримання яких щорічно фіксується рейтинговими агентствами. Міжнародні рейтинги не лише визначають сильні та слабкі сторони держави, а й дають можливість проаналізувати її конкурентоспроможність.

Міжнародні рейтинги різняться базовими показниками та методологічними підходами. Рейтингові компанії окреслюють свої власні складові для формування рейтингу. Джерелами отримання інформації виступають офіційні урядові видання держав та опитування громадян [5].

Національний бренд держави також вимірюється міжнародними індексами.

Міжнародний рейтинг Nation Brands Index вимірює та надає оцінку іміджу найбільш розвинених держав світу. Так, Україна в 2021 р. посіла 48 місце, втративши 5 позицій у порівнянні з 2020 р. [11].

Country Brand Index вимірює силу національного бренду. Результати дослідження Country Brand Index у 2020 р. поставили Україну на 71 місце в рейтингу [12].

Міжнародна незалежна компанія Brand Finance здійснює дослідження брендів держав за силою та вартістю. Її методологія передбачає аналіз інвестиційної привабливості, поінформованості про державу та ефективності її бренду.

Результати дослідження 2022 р. мають негативні та позитивні тенденції для України. Так, вартість національного бренду України знизилася на 22 млрд. дол. (зі 107 млрд. дол. до 85 млрд. дол.) у зв'язку з російською агресією, гуманітарною катастрофою та економічними збитками. Але, водночас, зросла вага національного бренду, більше, ніж на 5 пунктів з 52,8 до 57,9 із 100 можливих. [13]

Проаналізувавши місце України у міжнародних рейтингах, зазначимо, що Україна дещо зміцнила свої позиції на міжнародному рівні. Водночас повномасштабна російська агресія трансформувала іміджеву державну програму – розпочато масштабну брендингову компанію «Україна = Сміливість». Ця маркетингова кампанія орієнтована на зовнішню та внутрішню аудиторію. Внутрішня кампанія охоплює всіх українців, які виявили сміливість 24 лютого 2022 р. і продовжують її проявляти щодня. Мета міжнародної кампанії – створити імідж держави, де живуть сміливі люди, сміливі бізнеси та сміливі ідеї, і Україна готова поділитися своєю сміливістю зі світом [15].

Присутність України в міжнародних рейтингах є результатом формування міжнародного іміджу держави, але середні та нижчі за середні показники рейтингів вказують на необхідність трансформації державної іміджеології, що буде

враховувати внутрішньодержавні особливості, загальносвітові тенденції, результати міжнародних рейтингів для формування успішної брендингової стратегії.

Список літератури

1. Єріна А. М. Міжнародні рейтинги: статистичні аспекти обчислення та застосування. *Статистика України*. 2016. № 4. С. 66 – 75 URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/2256/1/12.pdf> (дата звернення: 20.10.2022)
2. Anholt-Ipsos Nation Brands Index 2021. URL: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-10/NBI-2021-ipsos.pdf> (дата звернення: 23.10.2022)
3. Country Brand Index 2022-2023. URL: https://www.bloom-consulting.com/en/pdf/rankings/Bloom_Consulting_Country_Brand_Ranking_Tourism.pdf (дата звернення: 23.10.2022)
4. Nation Brands 2022. The annual report on the most valuable and strongest. URL: <https://brandirectory.com/rankings/nation-brands> (дата звернення: 23.10.2022)
5. Сміливість – тепер це бренд України. Міністерство та комітет цифрової трансформації України URL: <https://thedigital.gov.ua/news/v-ukraini-zapustili-proekt-pro-golovniy-natsionalniy-resurs-smilivist> (дата звернення: 25.10.2022)

УДК 341

Майстренко Ю. І.

к.політ.н.

доцент кафедри міжнародних відносин
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СПІЛЬНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

У процесі формування міграційної політики ЄС можна виділити кілька етапів. На першому, післявоєнному етапі, спостерігалась нестача робочої сили в Північно-Західноєвропейських країнах. Даний етап охоплював період з 1950-х до початку 1960-х років [1]. У даний час переважна більшість мігрантів походила з країн Південно-Східної Європи, а також з країн Північної Африки, Близького Сходу та колишніх колоній [2, с. 18]. Рекрутування робочої сили відбувалось в рамках державних програм й супроводжувалось укладенням відповідних міждержавних угод [4].

Другий етап (з середини 1970-х до кінця 1980-х років) характеризувався зміною структури мігрантів, оскільки країни Західної Європи вже не потребували такої великої кількості низькокваліфікованих робітників. Країни Північно-Західної Європи покривали свої потреби у робочій силі з тих же джерел, що й на попередньому. Крім того, вихідці з Південно-Східної Європи почали повертатись в свої рідні країни. Ситуацію ускладнювала нафтова криза [1].

Наступний етап пов'язаний з розпадом Радянського Союзу та Югославії, що спричинило потік біженців. На територіях постсоціалістичних країн проживала значна кількість етнічних німців, які повернулись на свою батьківщину [1].

Протягом цих трьох періодів держави-члени ЄС уклали угоди, спрямовані на урегулювання міграційних потоків, але документи носили переважно рекомендаційний характер й не були обов'язковими для виконання.

Четвертий етап слід виділити починаючи з 1992 року, коли був укладений Договір про створення Європейського Союзу. Саме в цей період розпочалась гармонізація національних підходів держав-членів до міграційних процесів [5, с. 160]. Формування спільних засад міграційної політики продовжується й до сьогодні. Справжнім викликом міграційній політиці ЄС стала міграційна криза 2015 року. Лідери країн намагались виробити спільні підходи, але все ж деякі держави виходили з національних інтересів, а не зі спільних [3].

Список літератури

1. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія . К. : НІСД, 2018. 472 с.

2. Europe: the continent of immigrants. Trends, structures and policy implications [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.ideaabfp.uw.edu.pl/pliki/WP13_Europe_continent_of_immigrants.pdf (дата звернення: 19.11.2022)

3. Gaid E. Costello C., Garlic M. The 2015 Refugee Crisis in the European Union [Електронний ресурс] // CEPS POLICY BRIEF. № 332. https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2015/09/CEPS%20PB332%20Refugee%20Crisis%20in%20EU_0.pdf (дата звернення: 19.11.2022)

4. Integration Processes and Policies in Europe Contexts, Levels and Actors [Електронний ресурс] / Ed. by Garcés-Mascareñas B., Penninx R. Режим доступу : https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-21674-4_3.pdf (дата звернення: 19.11.2022)

5. Koslowski R. European Union Migration Regime, Established and Emergent. Challenge to the nation-state: Immigration in the Western Europe and the U.S. / Ed. by Joppke Chr. Oxford, 1998. P. 153–190.

УДК 351(477)

Антонова С. Є.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та інформаційної діяльності
Національний університет водного
господарства та природокористування

Кирушок А. С.

студентка
Національний університет водного
господарства та природокористування

АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ВТРАТ В УКРАЇНІ ТА ЗАХОДИ ПО ЇЇ ВІДБУДОВІ

Зараз Україна несе величезні збитки внаслідок російської агресії. Так, за інформацією Мінекономіки загальні втрати економіки України через війну, враховуючи як прямі втрати так і непрямі (зниження ВВП, припинення інвестицій, відтік робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо), коливаються від 564 до 600 млрд. дол. [3]. Причому, загальна сума прямих збитків цивільної інфраструктури, тільки на основі публічних джерел за перший місяць війни, вже сягнула понад 68,2 млрд. дол. або майже 2 трлн грн. Наразі пошкоджено близько 33% інфраструктури по всій країні, третина об'єктів енергетичної інфраструктури. В таблиці 1 наведені дані щодо завданих збитків, як в кількісному, так і в вартісному вираженні.

Таблиця 1

Втрати інфраструктури України станом на 01.09.2022 року

Об'єкти інфраструктури	Обсяг, од.	Загальні втрати, млрд. дол. США
Дороги	23900	26,6
Мости	350	12,145
Аеропорти	19	2,14
Залізничні колії	6000	4,3
Заклади охорони здоров'я	903	1,6
Атомні електростанції	1	0,2
Освітні заклади	2217	3,8
Установ соціальної сфери	89	0,3
Житлові будинки, тис. кв. метрів	37,5	28,785
Заводи, підприємства	45	0,6
Адміністративні будівлі	54	0,3
Військові аеродроми	10	0,4
Літак АН-225 «Мрія»	1	0,3
Торгово-розважальні центри	11	0,2
Теплові та гідроелектростанції	7	0,2
Інше		45,13
Разом	127	

*Джерело: складено за [2, 3, 4]

Проте, вони не є остаточними, оскільки руйнування відбуваються щодня і втрати швидко зростають. Спочатку руйнуванню підлягала військова інфраструктура, потім – житлові будинки, дитячі садочки та лікарні, згодом об'єкти енергетичної інфраструктури.

В Україні запрацювали чотири фонди відновлення економіки після війни, кошти з них використовуватимуть залежно від спеціалізації: на бізнес, інфраструктуру тощо, зокрема на відбудова знищеної інфраструктури будуть використані ресурси Фонду відновлення майна та зруйнованої інфраструктури [1].

Відновлення інфраструктури передбачається здійснювати в 3 етапи:

– На першому етапі прийнято рішення про виділення 1 млрд грн. для чотирьох областей: 400 млн. грн. – для Київської, 100 млн. грн. – для Житомирської, по 250 млн. грн. – для Чернігівської та Сумської областей. Ці кошти підуть на відбудову критичної інфраструктури: електро-, водо- та газопостачання. Проте зважаючи на значні обсяги руйнувань, впродовж декількох місяців уряд виділив регіонам України 5 млрд. грн., зокрема додатково 37 млн. грн. на відновлення Києва та 300 млн. грн. – Харкова та області.

– На другому етапі запланована оцінка великих інфраструктурних проєктів.

– На третьому етапі – будівництво нового житла та інфраструктурних об'єктів, а також реконструкція історичної спадщини.

Отже, враховуючи важливість швидшого відновлення всіх зруйнованих об'єктів, будівель, споруд наразі реалізуються заходи з відновлення найважливіших об'єктів критичної інфраструктури. Зокрема, йдеться про ремонти котелень, мереж, житла, підтримки малого і середнього бізнесу. При цьому державна стратегія відбудови передбачає, що кожен відбудований об'єкт повинен бути не таким, як до війни, а кращим, з орієнтуванням на сучасні стандарти та функціонал.

Список літератури

1. В Україні запрацювали чотири фонди відновлення економіки після війни. URL: <https://rayon.in.ua/news/496820-v-ukraini-zapratsyuvani-chotiri-fondi-vidnovlennya-ekonomiki-pislya-viyni>.

2. За тиждень прямі втрати економіки України через війну зросли на \$12,2 млрд. URL: https://lb.ua/economics/2022/04/12/513202_tizhden_pryami_vtrati_ekonomiki.html.

3. Зруйновані будинки та інфраструктура: в Україні вже нарахували збитків на \$600 мільярдів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3472955-zrujnovani-budinki-ta-infrastruktura-v-ukraini-vze-narahovali-zbitkiv-na-600-milardiv.html>.

4. Стало відомо, на яку суму завдано збитків Україні від російського вторгнення. URL: https://varta1.com.ua/news/stalo-vidomo-na-yaku-sumu-zavdano-zbitkiv-ukrayini-vid-rosiyskogo-vtorgnennya_355265.html.

УДК 351.77

Харченко Т. О.

к.е.н, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування,

Сумський національний аграрний університет

Мордванюк О. В.

магістрант кафедри публічного
управління та адміністрування,

Сумський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Сучасні зміни в сфері публічного управління, окреслили новий вектор регіонального розвитку, орієнтований на розширення повноважень органів місцевого

самоврядування. Сфера соціального захисту населення та учасників бойових дій, зокрема, не є виключенням. Основою для розширення інструментів державної політики на регіональному рівні стала Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки [1], в рамках виконання якої, окреслено важливість прийняття місцевих стратегій, орієнтованих на максимальне використання потенціалу кожної території для забезпечення її сталого розвитку. Саме розробка місцевої стратегії дозволить удосконалити інструменти реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій в регіональному аспекті, шляхом розробки та затвердження місцевих програм підтримки, а також участі у грантових програмах.

Аналіз напрямів в сфері соціального захисту учасників бойових дій, таких як: надання матеріальної допомоги захисникам України та членам їх сімей, а також сім'ям загиблих (померлих) захисників України; надання соціальних гарантій; проведення поховання загиблих (померлих) захисників України; матеріальна підтримка на придбання житла; пільговий проїзд; посилення медичного забезпечення; соціальна підтримка дітей батьки яких є захисниками України або загиблими (померлими) захисниками України [2, 3]; підтвердив їх співставність на державному та регіональному рівні. Однак, окремо було визначено низку напрямів, котрі потребують удосконалення на регіональному рівні. Серед ключових, слід виокремити, зокрема, фінансове та кадрове забезпечення, соціальну та психологічну підтримку. Саме участь громад в грантових програмах дозволить отримати фінансові ресурси, як на реалізацію заходів в сфері соціального захисту учасників бойових дій, так і на підготовку кадрів в сфері соціальної адаптації та реабілітації.

Окремим напрямом удосконалення регіональної політики в сфері соціального захисту учасників бойових дій є співробітництво громад в рамках надання соціально-психологічної та медичної підтримки. Так, функціонування на території Сумської міської ради КУ «Центр учасників бойових дій» розширює можливості громад Сумської області щодо підтримки учасників бойових дій [4]. Адже спеціально підготовлені фахівці, в умовах відсутності затверджених стандартів щодо надання соціально-психологічної допомоги та реабілітації, котрі мають досвід роботи з учасниками бойових дій, в коротші терміни та більш якісно можуть надавати послуги щодо відновлення їх здоров'я та адаптації.

Реалізація всіх окреслених напрямів дозволить удосконалити інструменти реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій на рівні територіальних громад. Крім того, імплементація визначених інструментів забезпечить формування багатофункціональної системи юридичної, фінансової, інформаційної та соціальної підтримки учасників бойових дій та їх сімей.

Список літератури

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова КМУ №695 від 05.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 05.11.2022 р.)

2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України № 3551-ХІІ від 22.10.1993 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення 05.11.2022 р.)

3. Програми Сумської міської територіальної громади URL: <https://dszn.smr.gov.ua/miski-programi/> (дата звернення 05.11.2022 р.)

4. Комунальна установа «Центр учасників бойових дій» URL: <https://smr.gov.ua/uk/miska-vlada/vikonavchi-organi/zaklady-ta-ustanovy/tsentr-uchasnykiv-boiovykh-dii.html> (дата звернення 05.11.2022 р.)

Луцик Н. Р.
магістрантка кафедри журналістики,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

МАНІПУЛЯЦІЇ В РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

XXI століття – це час, коли для просування своїх товарів чи послуг з'явилося багато нових платформ, зокрема, соцмережі. ЗМІ все частіше переходять на онлайн-формат, створюють новинні ресурси в Telegram, Instagram, Facebook та ін. Відповідно, якщо раніше ми могли бачити рекламу тільки по телевізору або в читати рекламні тексти в друкованих виданнях з поміткою «Реклама», зараз просувати свій бренд простіше. Проте, через масовість реклами в соцмережах, дуже складно зацікавити цільову аудиторію та виділитись поміж конкурентів.

Рекламний текст – це те, що завжди супроводжує рекламу (слоган, характеристики товару чи послуги, заклик до дії тощо).

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що явище «рекламного тексту» набуло масового характеру. З'являються нові професії, основне завдання яких – грамотно подавати всю інформацію для цільової аудиторії, – копірайтери, SMM-спеціалісти, сторімейкери тощо. Завдяки таргету запустити рекламу та збільшити охоплення, потенційних клієнтів стало значно легше. Зараз велику роль відіграють саме засоби створення рекламних текстів, «джинса» у ЗМІ.

Предметом роботи є методи психологічної маніпуляції в рекламі.

Мета нашої розвідки – аналіз маніпулятивних прийомів, що функціонують у сучасній рекламі.

Практичним матеріалом дослідження слугували рекламні тексти в соцмережах.

Копірайтинг – це досягнення результату за допомогою тексту, це тексти для товару, послуги, бренду, які мають на меті привернути увагу цільової аудиторії і продати їй те, що рекламується. На нашу думку, рекламний текст містить у собі елементи психології, адже йдеться про текст, який зачіпає «болі» та потреби потенційного клієнта, та маркетингу, адже кінцевим результатом є продаж товару або послуги.

Рекламний текст має 3 ознаки:

– містить конкретну пропозицію (підписатись, придбати, прийти на дегустацію тощо);

– має чітку ціль (збільшити кількість потенційних клієнтів, збільшити охоплення тощо);

– пишеться тільки для конкретної цільової аудиторії (клієнту потрібний товар або послуга, який йому пропонують. Це може бути емоційна покупка, або ж виважена).

С. Падалко виділяє такі ознаки тексту, призначеного для того, щоб продавати: завершеність, зв'язність, стильова єдність, цілісність [1, с. 15].

Мета рекламного тексту – знайти цільову аудиторію та продати їй свій товар або послугу. Однак не обов'язково ціллю кожного рекламного допису є саме продаж. Завдяки «фільтру продажів» ми поступово готуємо клієнта до придбання чогось. Наприклад, це може бути історія для того, щоб спершу викликати довіру, підвищити лояльність. Таким чином, ми можемо стверджувати, що рекламні тексти:

привертають увагу, інформують, збільшують кількість потенційних клієнтів, демонструють унікальну торгову пропозицію, нагадують про «болі» та пропонують вирішення, забирають заперечення, формують імідж та підсилюють експертність особистого бренду, закликають до дії.

Для того, щоб рекламний текст був вдалий, необхідно чітко розуміти унікальність бренду, для якого ми пишемо. Це може бути сервіс (безкоштовна доставка чи встановлення, акції, знижки, додаткові подарунки та системи лояльності), сам товар (щось єдине в своєму роді), ознака (наприклад, готель для тварин) або ж досягнення (рейтинги, співпраці, нагороди, згадки у авторитетних виданнях). Щоб визначити унікальність, варто також порівняти бренд із його конкурентами та виділити основні критерії, які відрізняють нас на ринку.

Зазвичай рекламний текст орієнтований на конкретну групу людей. Наприклад, дитяча школа танців – матусі, які мають дітей дошкільного віку чи тих, які ходять у початкову школу. Курси SMM – для людей, які хочуть опанувати нову професію, отримати додатковий заробіток або ж працювати дистанційно та подорожувати. Преміум-одяг із мериносу – для людей, які хочуть показати свою індивідуальність та націлені на якість товару.

Люди, які мають «сильний» особистий бренд, часто створюють продукт конкретно під свою цільову аудиторію (наприклад, Аріана Гранде випустила серію парфумів, і зрозуміло, що тут цільова аудиторія – це її фанати або люди, кому подобається її творчість та особистість).

Щоб спілкуватись із цільовою аудиторією «на одній хвилині», необхідно чітко розуміти її «болі» та потреби, а також переосмислити заперечення – всі «але», які виникають у голові потенційного клієнта перед тим, як він здійснить покупку. Також важливим є правильно підібрати голос бренду (Tone of Voice). Голос бренду – це те, як ми спілкуємось зі своєю аудиторією, які слова використовуємо, звертаємось на «ти» чи на «Ви», допускаємо сленг чи ні і т. д.

Копірайтер та маркетолог Є. Висоцька визначає основні тригери, які «зачіпають» цільову аудиторію [2, с. 115]: дефіцит, авторитетність, ексклюзивність, соціальний доказ, опрацювання заперечень, моделювання ситуації, бажання приналежності, чесність, цінність, бажання зекономити та інші.

Копірайтер та маркетолог Д. Каплунов виділяє такі засоби для того, щоб рекламний текст був вдалий [3, с. 17, 35]: цифри та числа для підсилення, писати переваги замість характеристик, подавати результати.

Розглянемо на прикладах деякі з наведених маніпуляцій, які часто використовують у соціальній мережі «Instagram».

Приклад 1. Студія дизайну інтер'єру (@antonov.design) у наведеному нижче рекламному тексті використовує тригер «заперечення» та руйнує стереотип про те, що дизайнер – це зайві витрати.

«Часто побутує думка, що зробити ремонт із дизайнером обходиться дорожче, адже, як мінімум, серед витрат є проект. Проте ми переконуємось протягом багатьох років, якщо продумано усе спланувати, ви не тільки зможете виконати все згідно бюджету, але і навіть заощадити кошти. Проте результат буде абсолютно іншим!».

Приклад 2. Засоби для росту волосся «Міноксидил» (@minoxidil_ukraine) часто використовують у своїх рекламних текстах результати конкретних клієнтів, їхні відгуки та зазначають чіткий термін, за який змогли подолати проблему.

«За 4 місяці з клієнтом поборолі андрогенну алопецію.

Протягом курсу використовували: 5%, 10%, 15% міноксидил; вітаміни; активатори міноксидилу; шампунь та бальзам з міноксидилом; реп'яхова олія з

червоним перцем; екстракт карликової пальми. З процедур додатково проходили АМК терапію».

Приклад 3. Офіційний представник брендів спортивного взуття Ideal Sport (@idealsport.com.ua) згадує відомих людей у своїх текстах, використовуючи тригер «авторитетності».

«New Balance – один із улюблених брендів Стіва Джобса і Білла Клінтона».

Приклад 4. Медичний центр «Гіппократ» (@medicalcenter_giprocra) показує цінність косметологічних процедур: «стимулює вироблення колагену», «покращує якість шкіри». Крім того, тут також згадуються публічні люди.

«Radiesse – це препарат, який стимулює вироблення колагену. Якщо ваша шкіра почала втрачати пружність і тонус – він допоможе! Препарат Radiesse використовують для контурної пластики обличчя пацієнтам, які схильні до набряків. Крім того, він покращує ще якість шкіри. До речі, багато відомих та публічних людей також використовують Radiesse, адже бігти до пластичного хірурга більш затратно по часу. Процедури з колагеностимуляторами зроблять ваше обличчя молодим та свіжим».

Приклад 5. SMM-школа «Save digital school» (@save.school.agency) у своїх рекламних текстах моделювання ситуації, а також пропрацювання страхів та заперечень цільової аудиторії. Також у заголовку використовуються числа.

«5 причин, чому тобі точно варто стати учасником FULL SMM PRO

На курсі не буде води типу «stories мають бути креативні». Всі наші спікери – це практики, які розкажуть тобі такі деталі роботи, про які точно не почуєш на інших курсах.

SMM-стратегія, копірайтинг, stories, таргет і методи просування – ми майже за руку проведемо тебе від «А до Я». Після навчання ти будеш знати покрово, як працювати з будь-яким проектом.

Ми створимо наше SMM-ком'юніті в Telegram, куди після навчання будемо надсилати вакансії.

Ми поговоримо про роботу SMM-спеціаліста під час війни. Наші спікери поділяться власним досвідом, і навчать, що і як потрібно робити.

Після завершення навчання студенти отримають чек-листи, гайди та презентації, які зможуть використовувати в роботі щодня. І, звичайно, сертифікати про завершення курсу.

Хочеш почати заробляти в сфері SMM? Переходь за посиланням в шапці профілю, або ж напиши нам в direct».

Отже, щоб рекламний текст мав результат, необхідно чітко розуміти, для кого ми пишемо та яку проблему можемо вирішити. Рекламні тексти для соцмереж містять маніпуляції та тригери, які насамперед заохочують цільову аудиторію та допомагають їй зробити вибір саме на користь певного бренду. У роботі виявлено, що часто автори рекламних текстів застосовують тригери «соціального доказу», «авторитетності», «опрацювання заперечень» та «цінності».

Список літератури

1. Падалка С. В очікуванні копірайтера. 2017 р. Київ, 2017. 160 с.
2. Висоцька Є. Академія копірайтингу. Copy Workbook. 374 с.
3. Каплунов Д. Нейрокопірайтинг. Харків, 2018. 352 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКА, ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО В XXI СТОЛІТТІ:
НАУКОВІ ІДЕЇ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
м. Кропивницький,
19 листопада 2022 р.
(частина 2)**

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.
Технічний редактор: Нестеренко В. О.
Художній редактор: Михайленко К. В.
Коректор: Остаповець Н. М.
Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 19.11.2022 р. Формат 60x90/16
Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 5,9
Гарнітура Times New Roman.
Наклад 500 примірників. Зам. № 18897

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364
від 07.01.2007 р., м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

